

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata
CXXXV. évfolyam 11. szám
(november)

Főszerkesztő
PÁPAI GÁBOR

A szerkesztőbizottság elnöke:
DR. SZIKRA DEZSŐ

A Szerkesztőbizottság tagjai: dr. Bartha Dénes, Bartha Pál, dr. Bondor Antal, Dévai Péter, Gencsi Zoltán, dr. Járasi Lőrinc, dr. Király Pál, Oláh Tibor, Pintér Ottó, Répászky Miklós, dr. Somogyi Zoltán, Szakács László, Tóth Miklós.

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-97-15-255
Internet: <http://larix.efc.hu/oe>

Kiadó:
Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó:
KÁLDY JÓZSEF

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest
Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2000. október 31.

ISSN: 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta. A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosak a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. A szerkesztőség fenntartja magának a szerkesztés jogát. Honoráriumot – megegyezéssel – csak felkért íráso-kért, a fotóért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

Címképünk: A „Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesülete” zászlódísz. Cikkünk a 356. oldalon. Fotó: Pápai Gábor



Erdőkár a Kiskunságban

Tartalom

Uniós beruházás-támogatás az erdőgazdaságoknak	325
A Kiskunság gondjai, eredményei	327
<i>Kádár Zoltán:</i> Rekviem háromszázezer hektár erdőért?	329
Nyílt levél Rakk Tamáshoz, a Verga Rt. vezérigazgatójához	332
Erdészeti kötélpályák Magyarországon	334
Számvetés Kuala Lumpurban	336
<i>Barna Tamás:</i> A barkócaberkenye (Sorbus torminalis) csemetenevelése	338



A Magyar Tudományos Akadémia jubileumán



Ünnepeltünk Sopronban

A halottak napja	343
Indul egy erdész társasjáték	344
Mi lesz veletek székelyföldi erdők?	345
Kiszállítás erdei vasúton	347
Városavató ünnepség Visegrádon	350
Egyesületi hírek	351

Melléklet:
Dr. Kollwentz Ödön: Ezer év magyar erdőgazdálkodásának fejlődését szabályozó erdészeti jogalkotások 1000–1999.

A lapot
Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az



» **OBSERVER** «

OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest, Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738

rendszeresen szemlézi

Uniós beruházás-támogatás az erdőgazdaságoknak

Nyilvánvaló, hogy Magyarország belépése az EU-ba jelentős változásokat hoz a gyakorlati agrárpolitikában. Ezek legfontosabbja, hogy alapvetően megváltozik a támogatások rendje, célja és módszere, túl azon, hogy a maihoz képest összegük többszörösére növekszik majd. Cikkünkben a kedvezőtlen adottságú térségek, valamint az erdőgazdaságok támogatásairól esik szó.

A kedvezőtlen adottságú térségek támogatásának fogalma országonként különbözik, s egyelőre tisztázatlan, hogy Magyarország esetében mely térségeket sorolják majd ebbe a kategóriába. Az biztos, hogy a kedvezőtlen területek általánosságban a következőket jelentik:

- hegyvidéki térség meghatározott tengerszint feletti magassággal és lejtőszöggel;
- rossz termőképességű talajok, átlag alatti hozamok és csekély népsűrűség;
- erősen tagolt és szabdaltszerű területek, hátrányos mezőgazdasági feltételek.

A támogatási elvekben az a fő változás, hogy még inkább a rossz adottságú területekre és a gyepekre összpontosítanak, ugyanakkor a szakszerű mezőgazdasági termelés fenntartását célozzák meg. A támogatások a területi alapú kiegyenlítő támogatásokhoz kapcsolódnak, s azt teljes egészében így fizetik ki. Nagy valószínűséggel mondhatjuk, hogy a mi aranykoronával kifejezett földminősítési rendszerünk alapján jól kijelölhetőek a rossz adottságú térségek, csak az a kérdés, hogy hol húzzuk meg a határt. Mostani rendszerünk finomításával reális esélyünk van arra, hogy számottevő területek kerüljenek be a támogatandó körbe.

Anélkül, hogy a példa jelentőségét túlbecsülnénk, támpontként megemlíthető, hogy Németországban a főfoglalkozású mezőgazdasági üzemeknek is 52 százalékát sorolták be a hátrányos helyzetű térségekbe, s ezek művelik a mezőgazdasági terület 47 százalékát. Közülük az üzemek 41 százaléka részesül, mégpedig átlagosan 5600 márka összegben a területi alapon fizetett (és az üzem jogi formájától és területétől természetesen függetlenül járól) támogatásokból.

E térségekben az átlagosnál mintegy 15 százalékkal kisebbek az üzemek, és főként a területhasznosításban van nagy eltérés. A hátrányos helyzetű térségek üremeiben a földterületből 23 hektár a szántó és 21 hektár a gyeper, míg másutt 39 hektár szántóhoz 13 hektár gyeper társul. Abban, hogy az egy főre jutó üzemi jövedelem csak 23 százalékkal kisebb a hátrányos helyzetű térségek-



ben, két tényezőnek van döntő szerepe. A már említett, s a jövedelem 11 százalékát adó támogatásnak (e nélkül 33 százalék lenne a differencia), s az egyébként is erősen támogatott tejtermelésnek köszönhető, hogy nem nagyobb a különbség. Az 1 hektárra jutó tehénállomány 70 százalékkal több e térségben, mint a jó adottságú vidékeken, a gabona átlaghozama pedig valamivel több, mint 20 százalékkal kisebb, de azért hektáronként még mindig 5,5 tonna körül alakul.

A hátrányos adottságok miatt nyújtott támogatást – éppúgy, mint a beruházási kedvezményeket – minden

üzem megkapja, tekintet nélkül annak jogi formájára. Az alsó területi határ azonban az általánosan érvényes 1 hektár helyett itt már 3, ami nyilvánvalóan következik az üzem-meghatározás fogalmából és az ösztönzési rendszer szelleméből is.

A támogatással azt kívánják elérni, hogy az ilyen körülmények között működő gazdaságok a természeti adottságoknak leginkább megfelelő termelést folytassanak, őrizzék meg a vidék épített és természeti értékeit, s a fenntartható gazdálkodási formákat, különös tekintettel a környezetvédelemre. A támogatást évi egyszeri kifizetésként kapják meg azok a termelők, akik:

- szakszerű termelést folytatnak,
- termelési kötelezettséget vállalnak további, legalább öt évre,
- s legalább 3 hektár kedvezőtlen adottságú mezőgazdasági területtel rendelkeznek.

A támogatandó területbe nem számítható be az, ahol búzát, kukoricát, cukorrépát termelnek, vagy amelyen intenzív kultúrák vannak. Az EU támogatási rendszerének egyik fontos alapelve az a tétel, amely szerint minden ágazat vagy termék csak egy jogcímen részesülhet a támogatási forrásokból. Ezért logikus, hogy a szokásos kiegyenlítő jövedelemtámogatást élvezik, a hátrányos helyzet miatt adott többletsegélyekből kimaradjanak.

A gyepek minden hektárja legalább 50, de legfeljebb 350 márka támogatásban részesül, a szántó után ennek az összegnek csak legfeljebb felét, de legalább 50 márkát kap a termelő. Az egy üzemnek ilyen címen adható maximális összeg 24 ezer márka, kivéve, ha kettőnél több az ott indokoltan dolgozók száma. Ebben az esetben minden egyes fő után 12 ezer márka többlettámogatásra nyílik lehetőség. Az egy-egy régióban érvényes támogatási szintet – a megadott határértékeken belül – a tényleges adottságok alapján határozzák meg.

Az erdőgazdaság – annak hármasként, vagyis a haszonerdők, a véd- és parkerdők együtteseként – különösen számottevő támogatást élvez az EU-ban. Mivel Magyarországon nagy területek tartoznak a gazdaságosan nem művelhető szántó és gyep művelési ág-hoz, érdemes alaposabban is megismerni azt a gyakorlatot, amelyet e területen Németország folytat. A gazdaságosság itt is fontos feltétele a beruházásoknak, vagyis nem akármilyen, hanem csak a jövőben is haszonnal kecsegtető erőfejlesztésre koncentrálnak az uniós.

A központi támogatások első számú címzettjei az erdőgazdasági közösségek, az erdőgazdasági szövetkezetek és a hozzájuk hasonló kooperációk, valamint az erdőbirtokossági társulatok. Támogatottak továbbá a mezőgazdasági és erdészeti üzemek és tulajdonosok, ha az említett közösségi formák valamelyikében már nem részesedtek a támogatásokból.

A támogatások mértéke igen jelentős, a támogatandó célok érdekében felmerülő költségeknek 18–90 százalékáig terjedhet, s a következő címeiken adják:

- az erdőgazdálkodásra, amibe beletartozik a mezőgazdasági területek erdősítése, ezek első öt éven át tartó ápolása, a helyi ökológiai adottságokhoz igazodó fajszerkezet kialakítása, az erdőkárok mérséklése, az újratelepítés, az erdőtisztogatás, a fiatal erdők ápolása;

- az erdőgazdasági úthálózat fejlesztésére;

- az erdőgazdasági együttműködések ösztönzésére. Ennek keretében valamennyi, az erdészeti és fafeldolgozási tevékenységhez szükséges gép- és eszköz beszerzéséhez, tároló és feldolgozó épületek létesítéséhez lehet támogatást kapni. Külön támogatást nyújtanak az új együttműködések létesítéséhez, a személyi, az irányítási és a tanácsadási költségek mérsékléséhez;

- a mezőgazdasági területek erdősítésére. Azokat a szántókat és gyepterületeket, amelyek pontértéke 35 alatti (mintegy 10–12 aranykorona), s legalább 20 évre erdőként művelik, hektáronként 600 márka, az ennél jobb minőségű talajokon pontszámuként 15 márkával többel, de legfeljebb 1400 márkával támogatják, mégpedig minden évben! Azok a földtulajdonosok, akik nem maguk művelték földjüket és részt vesznek az erdőtelepítésben, ugyancsak támogatásban részesülnek, hektáronként 350 márka összeghatárig;

- a fafeldolgozás és faértékesítés támogatására. Az újonnan vállalkozók támogatást kapnak üzemük kialakítására, a berendezésre és a működéssel kap-

csolatos kereskedelmi és logisztikai problémáik megoldására.

Ez a program fele részben a német, fele részben az EU társfinanszírozásával működik, sőt a volt NDK területén az EU 75 százalékos részesedést vállal. Az együttműködések támogatásával az egészségtelen tulajdonú viszonyokat, a felaprózódást kívánják mérsékelni, s ha lehet, megszüntetni.

Ez utóbbival kapcsolatban kell megjegyezni, hogy az egészségtelennek tartott felaprózódást a német szakemberek más mércével mérik, mint mi. Nálunk, ahol a földtulajdon és az erdőterület – az úgynevezett „történelmi kárpótlással” végzetesen felaprózódott, s amit csak évtizedek alatt és hatalmas áldozatokkal lehet majd, ha lehet egyáltalán, orvosolni, nagyrészt olyanok kezébe került, akik nem tudják, s nem is akarják az erdészeti normákat követni: Németországban a mezőgazdasági üzemek – a mezőgazdasági művelési ágba tartozó területeken felül – átlagosan 13 hektár erdővel rendelkeznek, ám ezekről elég kevés az üzemgazdasági adat, a konkrét ismeret. Erdőgazdasági üzemként ugyanis, akár magánkézben van, akár közösségi vagy állami erdő, csak a 200 hektárnál nagyobbakat elem-

zik a statisztikák. A parasztságot pedig arra ösztönzik, hogy minden lehetséges módon próbálja meg az együttműködést. Aligha tévedünk, ha azt mondjuk, hogy az EU-hoz való csatlakozást követően előnyre tesznek szert azok, akik tagjai, különösen pedig, ha kezdeményezői és vezetői egy ilyen együttműködésnek, bármi legyen is annak a neve.

Ha tömören össze akarjuk foglalni a Magyar Mezőgazdaság előző számában megjelent Beruházás-támogatás az EU-ban című és mostani cikkem mondani valóját, akkor a következő fontosabb következtetéseket ajánlhatjuk az olvasók figyelmébe:

- az EU a modernizációt, a hatékonyság javítását ösztönzi, de nem a termelés mennyiségi fejlesztését;

- ez az ösztönzés „szektorsemleges”, de az életképtelen kis méretűeket kizárja a fejlesztés kedvezményeiből, az igen nagyokat pedig csak limitált összeggel segíti;

- mai kisméretű gazdaságaink csak a szövetkezéssel, az összefogás erősítésével lehetnek nyertesei az EU támogatási rendszerének. Az individualizmus kora lejárt!

Varga Gyula

(Magyar Mezőgazdaság)

ISO-szabványok bevezetése



Sajtótájékoztatót tartottak az ISO szabványok bevezetéséről az ÁPV Rt. erdőgazdasági társaságainál. A sajtótájékoztatót *Éder Tamás* ügyvezető igazgató, *Gémesy József* igazgatóhelyettes, valamint *Sinoros Szabó Lóránt*, a Kincstár részéről adtak tájékoztatót. Kifejtették, hogy a piacgazdaságban éles harc folyik az értékesítés minden lehetőségéért. A vevők ma már nagyon igényesek, csak jó minőségű termékeket vásárolnak és elsősorban megbízható üzletfélől. Ezért az eladói pozícióban lévő cégek nagy gondot kell, hogy fordítsanak a piaci megjelenésre és annak bizonyítására, hogy megbízható üzleti partnerek.

A vásárlói, végfelhasználói kör ma már egyre jobban vizsgálja, hogy azt az árut, amit megvesz, milyen körülmények között állították elő, a termelés folyamata mi-

lyen hatással van a környezetre. Ezért már a nyersanyag keletkezési helyétől eredően tanúsítani kell a nyersanyag és az abból készült termékek származását.

Mivel az erdőgazdasági társaságok működőképessége és eredményessége a piacon történő elismeréstől függ, az ÁPV Rt. megteremtette annak lehetőségét, hogy ezeknél a társaságoknál az ISO 9002 minőségbiztosítási és ISO 14001 környezetirányítási rendszerek bevezetésre kerüljenek. Ugyancsak szükségesnek tartotta az ÁPV Rt., hogy a faanyag-eredetnyilatkozás hazai szabványának javaslatát kidolgoztassa. A programot a PHARE támogatta egy közös program keretében.

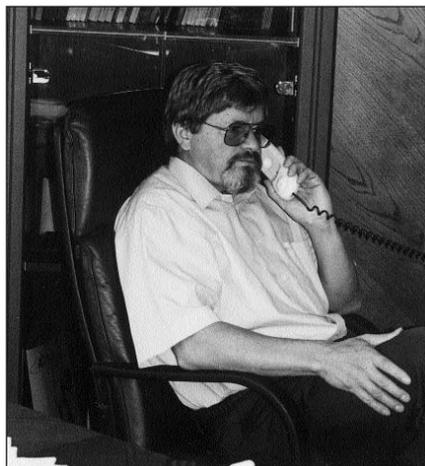
Ennek lényege egy olyan szabványjavaslat, amelynek alapján az Európában elfogadott követelményeknek megfelelően vizsgálni és értékelni lehet, hogy egy adott erdőterületen az erdőgazdálkodás megfelel-e a tartamosság követelményeinek. Remélhetőleg a közeljövőben ezen szabványjavaslat alapján a hazai erdők tanúsítása is megtörténik, ezzel is tovább javítva az erdőgazdaságok és más erdőgazdálkodók megítélését és piaci pozícióját.

A Kiskunság gondjai, eredményei

Beszélgetés Sódar Pál vezérigazgatóval

Július elején volt alkalmam az ágasegyházi erdőtüz következményeit megnézni. Aki látott összefüggő fenyőerdősítést tűz után, talán egyet ért azzal, hogy az egyik legsiralmasabb látvány. Ám a kiskunsági térséget nemcsak a majd félezer hektárt elpusztító erdőtüz sújtotta, hanem az évtized legsúlyosabb aszálykárosítása is. A terepi bejárásom tudtam meg, hogy **Sódar Pál** erdőmérnök éppen tíz éve a térség erdőgazdaságának igazgatója. Vele beszélgettem a Kiskunság erdészpróbáló adottságáról és a részvénytársaság helyzetéről.

– Noha az ágasegyházi erdőtüz magánerdőket érintett, az eltelt évtizedben volt katasztrófánk éppen elég. A legutóbbi szélöntés háromezer hektáron százezer köbméter fát fektetett el. A tavaly novemberi hótörés 9400 hektáron, főleg középkorú fenyveseinkben okozott kárt. Összességében elmondhatom, hogy a 47 000 hektár gazdasági erdőnkéből 12 000 hektárt érintett a szél és a hótörés. 1996. évben a Császártöltési és Bugaci Erdészet területén 90 ezer m³-t tört össze a júniusi vihar. És még hátravan az ideai aszálykár következmé-



nyeinek felszámolása. Végeredményben azt el kell ismerni, hogy ezek a katasztrófák a térség monokultúrás mesterséges pionír ültetvényszerű erdeiben természetesen következtek be. Nem lehetnek illúzióink ezekkel az instabil erdőkkel. Véleményem szerint új alapokra kell helyezni a támogatási rendszert a telepítéstől az állománynevelésig. A vágásérettségi kor meghatározását is ennek megfelelően korrigálni kellene. Nem hiszem, hogy csorbulna szakmai hiúságunk, ha az ültetvényszerű erdőket ültetvényként kezelnénk,

annak gazdasági hasznosítása figyelembevételével. Nyilván az erdőkezelés akkor is az erdő érdekében történne, csak más prioritások alapján.

– *Térjünk vissza a kezdetekhez.*

– Ha működésünket az eredményesség alapján nézzük, nincs szégyenkenyivalónk. Ezt a mérlegbeszámoló is bizonyítja. Ha ezt sikernek lehet nevezni, akkor a tíz évvel ezelőtti kidolgozott stratégia helyesnek bizonyult. Pedig nem volt egyszerű a kezdet. Elsőnek hajtottuk végre a struktúraváltást, ami fájdalmas intézkedésekkel járt. 1700 alkalmazottól váltunk meg, akiknek többségét vállalkozóként foglalkoztatunk. Az integráció a csemetetermeléstől a fafeldolgozásig csak így volt végrehajtható. Eredményünk hetven százaléka tulajdonképpen exporttámogatásból származik. Csak a nyereséges tevékenységeket tartottuk meg. Az egyik évről a másikra megszűnt sok tsz, állami gazdaság, fafeldolgozó üzemek is megszűntek. Bővíteni kellett a fűrészüzemek kapacitását, minőségi színvonalát, hiszen a mi erdeinkből kitermelt faanyaghoz nagyon kevés többletértéket lehet hozzáadni. Ha a raklapgyártást nézzük, ez ott is igaz, és ráadá-



sul ez a termék nagyon érzékeny a gazdasági folyamatokra. Gazdasági pangás esetén ezt a termék nemigen keresett. Mára elmondhatjuk, hogy mind a raklapgyártásban, mind a nyár- és fenyőpapírfa-piacon vezető szerepet töltünk be. A magyar raklapgyártásból 30% részesedésünk van. Ezt a vezető szerepet csak úgy tudjuk megtartani, ha bővítjük a kínálatot. Jánoshalma és Bugac fűrészüzemei 115 ezer köbméter alapanyagot dolgoznak fel. A rajkai üzemet kedvező áron vettük meg. Előnye, hogy közel van a nyugati vevőkhöz, viszont jelentkeznek az alapanyag-ellátás nehézségei.

– *A térségben jelentős szerepe lehet a magánerdő-tulajdonosoknak.*

– Integrációs tevékenységünk évi 1,2–1,3 milliárd Ft árbevételt jelent. Kitérés pontként kezeltük és kezeljük most is a földhasznosítást. Mivel az erdőtelepítések alapja a szaporítóanyag-ellátás, megtartottuk és jól felszereltük csemetekertjeinket. Mintegy 16–18 millió csemétet termelünk évente. Ez a szolgáltatás az alapja az erdőtelepítéseknek, de – és ezzel nem mondok újat – az a baj, hogy nem tudunk megnyugtatóan előre tervezni. Pedig ez fontos lenne. És itt kell megjegyezni, hogy az egységárral és a támogatással baj van. Újra kell gondolni ezt a témát, ami hosszú távon megszüntethetné a bizonytalanságot. Az egységárral nem követik a ráfordítási költségeket. Az üzemanyagköltség már jóval meghaladja a számított keretekbe beépített mértéket. A fajajok diszkriminatív támogatása sem kedvez a magánerdő-telepítőknek. Véleményem szerint mintegy 30–35% a lemaradás ezen a téren. Az erdőtelepítések rezsiköltségének 60%-át a nehézségek adják. Ezzel a ténnyel számolni kellene. Ágazatunk mondhatni alárendelt szerepét tíz év után sem sikerült megváltoztatni, hogy a mindenkori kormány megfelelően kezelje az erdészeti gondjait. Az agrártárcán belül súlytalannak érzem az erdővel kapcsolatos támogatások elbírálását.

– *Ennyire rossz a helyzet?*

– Nem erről van szó. De mint a térség erdőgazdálkodásáért meghatározóan felelős, ki kell mondanom azokat az aggályokat, melyek fékezik a gazdálkodás fejlődését. Az ÁPV Rt. az elmúlt időszakban másfél milliárd Ft-tal enyhítette a természeti csapások következményeit. A hatalmas károk ellenére a kincstárnak éppúgy be kellett fizetni a „bérleti díjat”, mintha mi sem történt volna. Lehetőségeihez képest az ÁESZ korrektül



kezeli a kialakult helyzetet. Tőárkedvezményt javasolt. 123 motorfűrész vettünk a vállalkozóknak, amit egy évi részletfizetéssel kell törleszteni, hogy a széldöntés következményeit fel tudjuk számolni. A 101 motorfűrész-kezelő költsége így 110 milliót jelent, s reményeink szerint a kárfelszámolásban dolgozó ötszáz fő eleget tud tenni a feladatoknak. Ez évben 8 millió forint értékben 106 motorfűrész-kezelő szakképesítést és vizsgáztatást finanszíroztuk. A támogatás mértékét véleményem szerint nem kellene összekapcsolni az erdőtelepítéshez adott támogatással.

– *Az EU-csatlakozás küszöbén állunk.*

– Hát ez nagy kihívás a szakmánkat érintően is. A fapiaci ár EU-konform. Nem a belső piaci ár határozza meg. Világpiaci árakkal kell számolnunk.

– *Ez jó vagy rossz?*

– Nem biztos, hogy jó, de biztos, hogy rossz. Drágán termelünk, noha a munkabérékkel mintegy 80 százalékban le vagyunk maradva. Erdészeink sokkal kevesebb pénzért dolgoznak, mint nyugati kollégáik. Át kellene gondolni az egész alapanyagexport-tendenciát. Vajon nem lenne-e hosszú távon gazdaságosabb a hazai papírfeldolgozás? Igaz, ez külföldi tőkéből nem menne, ide állami beruházás kellene, de azt hiszem, még mindig jobb megoldást jelentene, mint a mostani kiszolgáltatott helyzet. A sarangolt választék kérdése véleményem szerint megoldódna. A papírfa- és a rostfaválaszték között óriási árkülönbség van, de sokszor kénytelenek vagyunk a papírfa minőségét rostfaként értékesíteni.

Az ágazat ezeknek a problémáknak a figyelembevételével meg kell, hogy

újuljon, hiszen az erdőnevelés minőségi munkáját csak a nyersanyag optimális áron való értékesítésével tudjuk gazdaságosan realizálni. Ez ágazati érdek.

– *A térségben vannak kezdeményezések. Gondolok a három éve kezdett regionális feladatokat ellátó Szaporítóanyag Termesztési Központra.*

– Valóban. Magközpontot és információs központot hoztunk létre az FVM maximális támogatásával. *Gácsi Zolt* a magánerdő-tulajdonosok patronálásával, *Szulcsán Gábor* az erdei gyümölcsök génmegőrzése területén és *dr. Barna Tamás* az OECD előírásainak, a nemzetközi hálózattal való kapcsolattartás témájában munkálkodnak. Sajnos e munkák során magunkra maradtunk. A folyamatos fejlődést már évi mintegy 30 milliós saját költséggel kell fenntartanunk. A cédrusprogram is több központi törődést érdemelne. Igaz, hogy az e téren végzett kísérleteink a vadérzékenység és a fagytürés tekintetében nem meggyőzőek, de a külföldi tapasztalatok kedvező eredményei több odafigyelést és főleg támogatást érdemelnének.

– *Tapasztalható a szakmában vertikális integráció?*

– Egyedül nem megy. A hasonló környezeti feltételek között gazdálkodó alföldi térség hat erdészeti részvénytársasága a szakmai kutatással, közép- és felsőfokú szakoktatással és az Állami Erdészeti Szolgálattal együttműködve igyekszik a térség erdőgazdálkodási gondjaira megoldásokat találni az Alföldi Erdőkért Egyesület (és jogelődjei) keretében. Közösen könnyebb lehet az előbbre lépés.

– *Köszönöm a beszélgetést.*

Pápai Gábor

Rekviem háromszázezer hektár erdőért?

Egyik országos napilapunk 2000 januárjában igen elgondolkasztató cikket közölt arról, hogy Magyarországon a magánerdők felét nem kezelik. Tekintve az összes erdőterület nagyságát, a kezeletlen erdő mennyisége minimum háromszázezer hektár lehet. A cikkben foglaltakkal nincs okom vitatkozni, az idézett szaktekinetly (*Telegdy Pál*) és az erdész főhivatalnok (*Barátossy Gábor*) hozzáértése garantálja, hogy a részletezett állapot nem tartalmaz túlzásokat, a helyzetértékelés – sajnos – valós.

Mit lehet erre mondani? Fel lehet habo- rodnodni, lehet az öklöket rázni és lehet apátiába esni. *Egyet viszont nem mondatunk: azt, hogy a folyamat nem volt előre látható – és mint derült égből a lórúgás ért bennünket.*

Magam is morfondíroztam a téma körül az Erdészeti Lapok 1994. évi márciusi és októberi számaiban, így engem a tény – sajnos – nem lepett meg. Nem hiszem, hogy szabad volna temetni a háromszázezer hektár erdőt, ezért célszerűnek tartom megvizsgálni, hogy mi vezetett ide, illetve mit is kellene csinálni. Ezen gondolataimat osztom meg az Olvasóval.

Kiindulás

A kiindulást mindenképpen a kárpótlási törvény – csomagban, illetve a többször módosított 1992 évi II. törvényben (a szövetkezetekről) kereshetjük. Ennek eredménye, hogy gyakorlatilag bárki erdőtulajdonhoz juthatott, sokszor úgy is, hogy *nem akart erdőtulajdonos lenni*. Ennek számos oka lehetett, ebből néhány:

a kárpótlási jegy ésszerű hasznosítására gyakorlatilag csak a földszerzés mutatkozott, az alternatív kínálat – az önkormányzati lakás megvásárlásán kívül – alig működött.

a részarány-tulajdonforma kiterjedt az egykori földtulajdonos örökösire is; a földingatlanok a köztudatban nagyobb volt a presztízse, mint amilyen értéket a valóságban képviselt;

az erdőt meg lehetett szerezni a föld „árában”, a faállomány csak ráadás volt.

Ennek eredményeként alakult ki a ma is élő birtokszerkezet. Ingatlanforgalmi szakértői tapasztalataimban csak szántóföldekről szereztem információt, de álljon itt két „gyöngyszem”, amely

talán jellemezheti a kialakult birtokviszonyokat

Egyik nagykun városunkban külterületi, műúttól 4 km-re 67 ha-os tábla osztatlan közös tulajdonban, összesen 610 aranykorona értékkel. A tulajdonosok száma 72 fő. *A legkeletebbre lakó tulajdonos mátészalkai, a legnyugatabbra élő pedig nagyatádi lakos.* (Ez szerencsésnek mondható, hiszen általában van minden táblában egy nyugateurópai vagy más földrészen élő tulajdonos is.) *A legkisebb tulajdoni hányad átszámítva 0,16 aranykorona, az adott ingatlanon ez kerekítve 146 m² területnek felel meg!*

Másik nagykun városunkban szintén külterület, műúttól 2,5 km távolságra, az ingatlan nyilvántartás adatai szerint önálló birtoktest 289 m² területtel. Hossza 591 m, szélessége 49 cm! (*Vigyázat: negyvenkilenc centiméter!*) Tulajdonosa Székesfehérváron lakik.

Megjegyzem: ezek konkrét és valós, bár a munkám során legszélsősége- sebbnek nevezhető példák. A másfél méter széles tábla, vagy például az 1/852. tulajdoni hányad gyakorlatilag sűrűn előforduló eset.

A szántóföldi példák még akkor is elgondolkasztatóak, ha nem erdőről van szó. Ugyanis az erdők magánosítására ugyanolyan szabályok vonatkoztak, mint a szántóföldre, tehát hasonló birtokméretek az erdők „osztásánál” is előfordulhattak.

Közös tulajdonú erdő kezelése

A szövetkezeti törvény ugyan kimondja, hogy

„... az erdő és a legelő művelési ágú termőföld lehetőleg egy tagban maradjon...” (Vrh. 15 §.1b.), illetve

„...A szövetkezet közös használatából kikerült erdőben és legelőn – ha jogszabály másként nem rendelkezik – osztatlan közös gazdálkodást kell folytatni...” (24.§.),

de azt is írja, hogy

„...A részarány földtulajdonos kérésére az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett tulajdoni részarányoknak és AK értékének megfelelő nagyságú és értékű földet részére ki kell adni...” (27.§)

Ha ez a „kiadás” megtörténik, akkor az új erdőtest birtokosa az erdőtervény Vrh. 16 §. eredményeképpen egyéni er-

dőgazdálkodónak minősülhet, ha az erdő bizonyos feltételeknek megfelel. Ezeket a feltételeket az erdőtervény Vhr. 14 §. részletezi, szakmailag megfelelőnek tekinthető alapon. Ha az erdőtest – vagy tag – maga több tulajdonos tulajdonában áll, akkor kötelező erdőgazdálkodó kijelölése.

A közhiedelemmel ellentétben – a közös tulajdonban álló erdők részarány-tulajdonosainak azonos a joga a tulajdoni hányadára vonatkozóan, ugyanis „... A tulajdonostársak mindegyike jogosult a dolog birtoklására és használatára, e jogot azonban az egyik tulajdonostárs sem gyakorolhatja a többiek jogainak és a dologhoz fűződő törvényes érdekeinek sérelmére.” (Ptk. 140. §.)

Következésképpen minden, a tulajdonnal kapcsolatos kérdésben csak egybehangzó nyilatkozattal lehet érvényes döntést hozni. Képzelnék el, hogy ezért össze kell hozni Nagyatádtól Mátészalkáig a tulajdonosokat (köztük a 146 m² tulajdonosát is) és meg kell nyilatkoztatni arról, hogy mit akarnak. Tudvalévő, hogy minden emberi közösségben 20 fő felett adódik legalább 1 fő (nagyobb létszám esetén 4–5 %), aki „mást” akar, és ez alkotmányos joga.

Emiatt – például –, ha az a feladat, hogy ki kell jelölni az erdőgazdálkodót, a tulajdonos-közösségek igen nagy hányadában nem lehet konszenzusra jutni. Még szerencse, hogy ugyanez a folyamat érvényesül, ha valaki – élve a törvény adta jogával – ki akarja „méret- ni” tulajdonrészét, vagy akár a teljes ingatlant a tulajdonosok „szét kívánják mérni.” Gyakorlatilag a konszenzus ekkor is kizártnak tekinthető, így – szerencsére – az erdőbirtokok gyakorlati elap- rózódása nem napi veszély

Ha egy adott döntés közérdekű, akkor a hiányzó nyilatkozatot bírósági úton is ki lehet kényszeríteni. Ez sem látszik járható útnak, mert időigényes (mai gyakorlat szerint közel két év, mire jogerős határozat születik). Másrészt a dolognál a közérdek az adott esetben nehezen igazolható, ha például az a kérdés, hogy Gipsz Jakab KFT. avagy a Kiscuici Illés BT legyen-e az erdőgazdálkodó.

Az erdőtervény – előrelátóan – arra az esetre is intézkedik, ha a tulajdonosok késlekednek kijelölni az erdőgazdálkodót, vagy akit kijelöltek, az

alkalmatlanná válik feladatára. Ebben az esetben az erdészeti hatóság kijelölheti (vagy lecserélheti) az erdőgazdálkodót, és az így kijelölt gazdálkodó még (állami) költségtérítésre is számot tarthat. Megint más kérdés, hogyha ez a tulajdonosoknak (vagy a tulajdonosi kör egy részének) nem tetszik, ellene jogorvoslattal élhet, és ha nem is nyer pert, de legalább időt – azt nyerhet.

Közben az erdő kezeletlen marad, azaz nem folyik benne érdemi erdőgazdasági munka.

A kezeletlenség következményei

Az erdő sok mindent elbír. Ha nem kezelik, akkor legfeljebb biológiai – és későbbi gazdasági – értéke csökken, de látványos kárt általában nem szenved. Többnyire kétfajta ciklusa van: amikor hasznot hoz és – amikor pénzt visz el.

A jelenlegi helyzetben a hasznot hozó időszak – a vágásérettségi kor környéke – törvényileg igen körülhatárolt. Megfelelő üzemtervi állapot mellett fakivágási-termelési engedély szükséges, a kitermelés után be kell fizetni a tőrárt, majd újra kell telepíteni (vagy más módon felújítani) a területet.

Az eljárás egy profi erdőgazdálkodónak rutinmunka, de mit lát benne a laikus tulajdonos?

Csak azt, hogy nem akkor vág fát, amikor ő jónak látja, még fizetni is kell emiatt.

komoly költség a telepítési kötelezettség, (még akkor is, ha van hozzá tisztességes állami támogatás is),

az egész eljárás tulajdonképpen „macerás”.

Ebből következően az a tulajdonosi kör, amely nem az erdőből él (és a magánerdő-tulajdonosok jelentős hányada ilyen) csak jól jár, ha a jogszerű utat elkerüli.

Ugyancsak ellenérdekelt a fenti tulajdonosi kör akkor is, amikor az erdő olyan időbeli biológiai periódusban van, hogy csak költséget emészt, de bevételt nem hoz. Miért erőltessen egy olyan – az erdő szempontjából lényeges, de tulajdonosi szempontból átmenetileg érdektelen – folyamatot, ami ugyan az erdő gazdasági értéke hosszú távú növelését eredményezi, de rövid távon kell fizetni érte.

Szankciók

E kérdés vizsgálatánál nem érdekes, ha a tulajdonosi körön kívüli személy vagy szervezet egyszerűen „ellopja” az erdőt, mert ez rendőrségi és büntetőjogi kategória. Csak az a téma tartozik ide, ha a tulajdonosi kör – teljesen vagy részben – megszegi a vonatkozó jogszabályokat és engedély nélkül vág ki fát. (A jelenlegi helyzetben igen kicsi a valószínűsége annak, hogy valaki például illegálisan erdőt telepítsen, úgyhogy ezen eset vizsgálatát nyugodtan mellőzhetjük.)

Az érvényes szabálysértési törvény szerint az engedély nélküli fakitermelés 30 000 Ft szabálysértési pénzbírsággal sújtható. Aki csak önkényesen megszünteti az erdőt – azaz megszünteti annak művelési ágát engedély nélkül – megússza 10 000 Ft-tal. Tiltott még az engedély nélküli legeltetés, a közlekedés, a melléktermékek illegális gyűjtése is. (Megjegyzés: az erdőtörvény 50 000 Ft felső határ tartalmaz, de ezt a szabálysértési törvény nem „meríti ki”. Van még tere az inflációnak).

Ezzel szemben ha valaki elad csak egy darab nemes fát (mondjuk madár-cseresznyét vagy diót), az ennek legalább kétszeresét kasszírozza, és még nem is lopott, hiszen kvázi a „sajátját” adta el. A jogi helyzet ugyanez, ha nem egy fát, hanem az egész erdőt eladja.

Ezen kérdéskör vizsgálatakor nem mellőzhető, hogy a tulajdonosoknak van-e fogalmuk az egészről, értenek-e a jogszabályokhoz, illetve egyáltalán ismerik-e az erdőtulajdonból következő jogait és kötelezettségeiket. Bár a törvény ismeretének hiánya – lebukás esetén – nem mentség. Egyrészt – a felügyeletnek jelenlegi helyzetében – kicsi a veszély, másrészt kevés az ismeret is. Ha pedig „lebukott”, akkor kifizeti a harmincezret, és kész. Ez van (a hasznot hozó ciklusban).

Az erdő hasznot nem hozó periódusában a helyzet még rosszabb, mert az erdő megfelelő kezelésének elmulasztása a jelenlegi szabálysértési törvény szerint nem szabálysértés, emiatt nincs pénzbírság sem. Szabálysértés ugyanis csak az erdő művelési ágának megváltoztatása, az engedély nélküli fakitermelés, a tiltott legeltetés stb. Ha valaki valamit nem tesz, azt jelenleg nem lehet szankcionálni.

Állami támogatás

Az erdőkkel kapcsolatban elég sok címen lehet pályázni költségvetési pénzre, ha az erdőt az erdőtörvény szerint

művelik. Több tulajdonos közös tulajdona esetén ez társult gazdálkodási formában lehetséges, ezért az a kör, amely ebbe nem lépett be, ebből kiesik.

A feladatok – amelyekre 1999-ben pályázat útján pénzt lehetett szerezni – igen sokfélék, az erdőtelepítéstől, annak tíz éves ápolásától kezdve a csemete – termelésen keresztül egészen a nyiladékok takarításáig. Talán nem is az a fontos, hogy mit támogatunk a költségvetésből, hanem az, hogy mit nem támogatunk.

Egyértelmű, hogy nem támogatjuk azt, hogy a tulajdonosok az erdő kezelését szakszerű gazdálkodást folytató saját, vagy felkért szervezet útján véghezkísérjék (kivéve a kényszer-kijelölt erdőgazdálkodókat).

Összefoglalás

A tulajdonosi kör az esetek jelentős hányadában alkalmatlan bármiféle közös döntés meghozatalára.

A döntést semmiféle jogszabály nem kényszeríti ki. Ha a magánerdő részarány-tulajdonosi körének a kialakult helyzet kellemes és kényelmes, akkor nem kötelező lépni.

Ha lépnek, és a társult erdőgazdálkodási formát választják, akkor – kivéve a véghasználat előtti időszakot – gyakorlatilag egyéb haszon nélküli fizetési kötelezettségük keletkezik, ami az egész folyamat ellen hat.

A törvényellenes eljárásnak igen kicsi a lebukási veszélye, illetve az erdő kezelésének elmaradása még szabálysértésnek sem minősül.

A társult gazdálkodás önmaga, illetve az erdő szakszerű kezelése ma még nem dotált tevékenység.

Javaslatok

Ha valaki a fentiek elolvasása után azt a következtetést vonná le, hogy – szerény véleményem szerint – az egészért az érintett magánerdő-tulajdonosok a felelősek, akkor téved. Az érintett magánerdő-tulajdonosi kör a *helyzetnek nem okozója, hanem szenvedő alanya*.

A laikus erdőtulajdonos ugyanis a kárpótálás és a részarány-osztás során tette azt, amit az adott szisztéma számára lehetővé tett, és azóta is – többnyire – a jogszabályok adta keretek között lép, illetve nem lép. (Nem beszélve néhány, a helyzettel tudatosan visszaélő, de mindenképpen kisebbségnek nevezhető tulajdonosról.)

Az osztatlan közös erdő tulajdonosai végülis nem úgy társultak, hogy előre megfontoltan, egymást körültekintően

megválasztva, egy közös cél (az erdő jóléte) reményében, szindikátusi szerződést kötve, közös akarattal lépnek fel. Ezek a közösségek spontán gyülekezetek, akiket a jobb (avagy a bal) -sors kényszerített egymás mellé. Így nem lehet csodálkozni, ha a törvények hasadéka mellett (között) lavírozva saját valós vagy vélt érdekeik szerint működnek.

Emiatt amit tenni kell, azt nem a tulajdonosok ellen, hanem – kvázi – érdekekben – és személyükön keresztül az általuk birtokolt erdő érdekében – kell tenni.

Erre tesztek néhány javaslatot:

– A visszaállamosítást minden szempontból kerülni kell. Az állami tulajdon – az erdő esetében – gyakorlatilag hatékonyabb, nemzetgazdasági szempontból előnyösebb, mint a nem kezelt magántulajdon. Ennek ellenére ez az esetek túlnyomó többségében kollektív büntetés lenne, aminek sem jogi alapja, sem szükségessége nem lenne magyarázható. Legfeljebb csak szélsőséges esetben, ultima ratio-ként jöhet számításba. (Véleményem független a védett területek visszavásárlása során elhíresült Hortobágy-szindrómától.)

– Birtokrendezés az erdő esetében – a dolog természetéből fakadóan – nem lehet a szó szorosán vett értelmében tagosítás, emiatt a szerepe csak alárendelt lehet. Mindemellett, ha ésszerű eredményt adhat, élni kell vele.

– Tulajdonosi kör rendezése. Még a néhány hektár erdőt birtokoló egyéni, vagy részarány-tulajdonos gazdálkodásában is az erdőbirtoknak – tartamosságát tekintve – igen kevés lehet a valós hozadéka. Emiatt növelni kell az egy főre eső magán-erdőbirtok méretét. Minden tulajdonosi közösségben adódik olyan személy, aki fantáziát lát az erdőben. Ezt kell kihasználni úgy, hogy ez a kör vásárolja fel a többi tulajdonos tulajdon-részét az elővásárlási joga alapján, illetve ezt – a tulajdonosi körön belüli szándék hiányában – külső személy is megteheti. Semmiképpen sem javaslom, hogy a fent részletezett tulajdonkonceptió a valós érték alatti áron, valamilyen adminisztratív nyomás segítségével jöjjön létre, hanem arra, hogy akinek érdektelen az erdőtulajdon, az normális piaci áron értékesítse azt.

Arra sem gondolok, hogy aki megvásárolja a tulajdonostársak tulajdonát, az „ingyen” jusson a birtokhoz, hanem arra, hogy számára kedvező anyagi kondíciók mellett elérhető hitellel – de a később-

biekre nézve komoly szakmai feltételekkel alátámasztottan – valós és gondos gazdája legyen az adott erdőnek.

– Az erdő-tulajdonosok teljes körét tájékoztatni kell az erdőtulajdonnal kapcsolatos jogokról és kötelezettségeikről, a szakma általános gyakorlásának feltételeiről. Ez csak központi program útján lehetséges.

– Dotálni kell az erdő kezelését is. Ez nem jelentheti azt, hogy a tulajdonosok teljes kötelezettségét a költségvetés vennie át, hanem azt jelenti, hogy az erdő kezelésével megbízott erdőgazdálkodó felmerülő költségeinek egy részét a költségvetés a biológiailag fontos időszakban viselné, a másik része továbbra is a tulajdonosok kötelessége maradna. Amikor az erdő valós hasznot hoz, természetesen ez nem „járna”.

– A jogszabályokat sértő tulajdonosokkal szemben komolyabb szankciók kellene. Az engedély nélküli fakitermelés 30 000 Ft-os jelenlegi maximuma eltörpül az esetlegesen milliós értékek bezsebelése és szintén milliós károk okozása mellett.

Erdészeti és a határtudományok

A Szegedi Akadémiai Bizottság Mezőgazdasági Szakbizottságának erdészeti munkabizottsága idején egyik legnagyobb szakmai programját rendezte meg csütörtökön a Gyula-Város-erdőben lévő Erdészeti Tájékoztatói Központ. A Dalerd Rt. tulajdonában lévő épületben dr. Rédei Károly kandidátus, munkabizottsági elnök vezetésével tudományos tanácskozást tartottak, amelyen az erdészeti kutatók – főként az Erdészeti Tudományos Intézet munkatársai –mellett gyakorlati szakemberek is részt vettek. Így előadást tartott a Dalerd Rt. oktatási igazgatója, Puskás Lajos és több pedagógus is. A tudományos ülés így témájában nemcsak az erdészettel, hanem több határtudománnyal is foglalkozott.

Az egyik kiemelt téma az volt, hogyan hat az erdősültség az egyes vízgyűjtő területeken, hogyan változtatja meg a talajba kerülő víz mennyiségét és összetételét. Megyénkben kiemelten fontos kérdésnek minősíthető az Élővíz-csatorna rehabilitációja. A közép-békési települések (Békéscsaba, Békés és Gyula) által megrendelt és nemrégiben elkészült rehabilitációs programot Puskás Lajos ismertette, akinek előadásából kiderült: a programban 43 projekttervezet foglalkozik a csatorna teljes

Ha valaki ma például engedély nélkül építkezik, akkor az építményrész kalkulált értékének 50 %-áig, engedély nélküli bontás esetén 20 %-áig terjedhető építésügyi bírságot fizet. Emiatt nem példa nélküli az az eset, hogy valaki az erdőben is az okozott kár mértékének arányában fizessen.

Természetesen ehhez

áttekinthető és egymással összehangolt jogszabályok kellene, a tulajdonosokban tudatosítani kellene, hogy mi a joguk és mi a kötelességük,

a felügyeletet olyan arányban kellene megerősíteni, hogy minden szabálysértés derüljön ki,

az így beszédett bírságot vissza kell forgatni az erdő érdekében.

A magánerdők helyzete ma még nem tragikus, a kedvezőtlen folyamatok még visszafordíthatóak. Emiatt – valószínűen – nem szükséges a címben kérdőjelet felkiáltójellel módosítani, és nem kell elénekelnünk a Requiescant in pace-t a mise végén.

rehabilitációjával. Papp Ferenc, a békéscsabai 3-as iskola pedagógusa az erdei iskolák működéséről és a környezeti nevelésben betöltött jelentős pedagógiai szerepéről beszélt a tudományos tanácskozáson, amely szakmai konzultációval ért véget.

Haász János

A tarvágás és hulladék eltávolítása és az északi fenyvesek talajának savanyúsága

A címben említett erdőgazdálkodási gyakorlat hatását mérték le a talaj pH-jának és kolloidkémiai állapotának vizsgálatával. Úgy találták, hogy a vágáshulladék eltávolítása egytized fokozattal csökkentette a pH-t a talajban, a bázisítottság pedig 8%-kal csökkent. A közölt adatok a teljes-fás fakitermelés káros következményeire is felhívják a figyelmet.

(Hivatkozás: N. Nykvist–K. Rosén: Effect of clear-felling and slash removal on the acidity of Northern coniferous soils. For. Ecol. Mgmt. 1985. 11. sz. 157–169. o.)

Ref. dr. Szodfridt István

Nyílt levél Rakk Tamáshoz, a Verga Rt. vezérigazgatójához

Tisztelt Rakk Úr!

Az E. L. szeptemberi számában megjelent cikkét (A vadaskertekről tényleg másképpen), amelyet válaszként írt az E. L. júniusi számában közölt, hasonló című írásomra, én sem hagyhatom válasz nélkül. Már csak azért sem, mert olyan állítások vannak benne, amelyek nem felelnek meg a valóságnak.

Cikkének bevezető sorai így kezdődnek: „Úgy gondolom, nem volna lovagias, ha egy nyugállományban lévő, nyugaton élő erdőmérnöktől számon kérném az átfogó tájékozottság hiányát, ha szeméremre hánytam, hogy távol hazánktól – egy másik társadalom által teremtett jólétet élvezve – minket akar kioktatni egy-egy kellemes hazaruccanás felületes tapasztalataitól indítva.”

Nem tudom, mi készítette Önt ezen sorok megírására. Irigység, gyűlölet vagy csak az, amit nagy költőnk, Madách az „Ember tragédiája” című művében, mint az emberi tulajdonságok és cselekvések forrását így jellemzett: „Senki nem adhat mást, mint lényege.”

Mivel minden rágalma közül az „egy másik társadalom által teremtett jólétet élvezve” fáj a legjobban, ehhez csak annyit szeretnék megjegyezni, hogy az 1956-os októberi forradalom leverése után pár héten belül kb. 250 ezer fő menekült el Magyarországról külföldre. A menekültek legnagyobb része a nyugat-európai államokban telepedett le. Ebben az időben (1956, 1957) ezekben az államokban – akár a II. világháború győzteseihez vagy veszteseihez tartoztak – még nem lehetett egy általános jólétről beszélni. Ezek az évek az előbb említett államokban még a háborús károkból való kilábalás és az újjáépítés korszaka volt. Az akkori Nyugat-Németország problémáihoz hozzájárult még az elcsatolt területekről elűzött, kb. 10 millió menekültnek a befogadása és ezeknek az ország szociális és gazdasági életébe való bekapcsolása. Ugyanez a probléma jelentkezett azokban a nyugat-európai államokban is, amelyek a második világháborút követően hatalmas területű gyarmataikat elvesztették, és ezekről a területekről az anyaországba menekülők millióit kellett befogadni. Így mind ezek a menekültek, mind az akkori magyar menekültek a helybeli lakossággal közösen (ki-ki ké-

pessége és tudása szerint, mint csepp a tengerben) teremtette meg azt a jólétet, aminek élvezését Ön a szememre veti.

A másik vád: Egy-egy kellemes hazaruccanás, felületes tapasztalataiból indítva, akarom a hazai kollégákat kioktatni.

Azt, hogy „hazaruccanásaim” kellemesek voltak-e vagy nem, azt csak én tudom megítélni. Egy azonban biztos, kioktatni senkit nem akarok. Aki cikkem elolvasta, az erről meggyőződhetett. Ami pedig a tájékozottság hiányát és felületes tapasztalatokat illeti: több, mint 4 évtizedes, hazámról való távollétem ellenére is, mindig figyelemmel kísértem a magyar erdőgazdálkodás helyzetét. Egyesületünk szaklapját 1966 óta járatom. Hazlátogatásaim alkalmával majdnem mindig találkoztam magyar kollégákkal, akikkel természetesen nemcsak nyugati kocsikról beszélgettünk. Ezen a tényálláson „nyugállományba” való vonulásom sem változtatott, mert nem a „szürkeállományom” ment „nyugállományba”, hanem csak csekély személyem. Ezek után érthető, hogy felteszem a kérdést, mit vétettem én azzal, hogy idézett cikkemben két dologra hívtam fel a figyelmet.

1. Felhőborítónak találtam, hogy egy „Erdőgazdasági Szövetkezet” egy 500 ha-os vadaskert létesítéséhez 19 milliós állami segínyt kap. Ugyanakkor új erdők telepítésére nincs elegendő keret.

2. Kifogásoltam, hogy egy állami erdőterületen gazdálkodó erdőgazdasági Rt. (Verga Rt.), miután egy nagy kiterjedésű erdőterületen egy vadaskertet létesített, erről a területet látogató közönséget – a területről való kiültetéséről – minden szakmai jóízlést és tapintatot nélkülöző feliratokkal tájékoztatja.

Kérem Önt, ne vegye „kioktatásnak”, de ebben az esetben az Evt. 85. §. így rendelkezik: „Aki az erdőterület látogatását korlátozza, az köteles a helyszínen a megfelelő tájékoztatásról gondoskodni.”

Arra kérem, hogy egy nyugodt órájában olvassa el az általam kifogásolt táblák szövegeit, és akkor lehet, hogy más belátásra jut.

Cikkének személyeskedő része után következő szakmai szöveg, amelyben a Verga Rt. területén az Ön által beindított, zárt rendszerű vadgazdálkodás elméletét és ennek „hosszú távú hatását a magyar

és európai vadgazdálkodásra” ismertette, ne vegye zokon, már nem „rázott” meg.

Miután cikkét elolvastam, furcsa módon a régi „Néphadsereg” 50-es években – a Kiskatonák körében – használt definíciója jutott az eszembe. Ez akkor így hangzott: „A Magyar Néphadsereg az egy olyan rendszerű szervezet, amelyben a semmittevés már olyan magas fokot ért el, hogy messziről lázas tevékenységnek látszik.”

Már a „zárt rendszerű” meghatározás zavarólag hatott rám. Mintha az ablak rendeltetése azáltal megváltozott volna, hogy „nyílászárónak” nevezték el (vagy vannak nyitott vadaskertek is?). Ön azt írja, hogy a Z.R.V. alapeszménye a biodiverzitás. Ezt Ön 3–4 nagyvadnak nevezett vadfajtának, egy zárt területen való túlterjesztésével akarja elérni? Sok vad még nem jelent sokféleséget, főleg nem ami a fajokon belüli genetikai összetételt jelent.

A továbbiakban felsorolja még a Z.R.V. néhány kiemelten fontos elemét. Így többek között

1. A természeteszerű erdőgazdálkodás alkalmazása (aki hisz, az megboldogul).

2. A rendszerben nevelt vad húsának elismertetése az egészséges táplálkozás egyik fontos tényezőjeként. A Z.R.V.-ben előállított vadhúst Ön ökohúsnak is nevezi. Ez az elnevezés különösen azért hat komikusan, mert tudott tény, hogy különböző betegségek ellen, melyek az intenzív vadgazdálkodásnál gyakrabban lépnek fel vagy gyorsabban terjednek, mint a természeteszerű vadgazdálkodásnál, a mesterséges takarmányozással (az etetőknél) gyógyszeradagolás is szokásos.

3. A Z.R.V. létjogosultságát Ön azzal is megokolja, hogy az „anyagi hátteret” adó nagypénzű vadászvendégek egyre kevesebb idővel rendelkeznek.

A Magyarországra járó külföldi vadászok nagy része a „közepespenzűek” sorából kerül ki. Hallottam olyan német vadászról, aki évekig spórolt arra, hogy Magyarországon egy „jó bikát lőhessen”. Meg olyanról is, aki inkább lemondott külföldi nyaralásáról, hogy ennek ellenértékében egypár napot Magyarországon vadászhaszon.

Mit csinál Ön azonban nagy területű vadaskertjével, ennek nagyszámú vadállományával (a személyzetről nem is be-

szélve), ha gazdasági válság következtében az „anyagi háteret adó” külföldi vadászvendégek kimaradnak, vagy mint az elmúlt években többször hallottam és olvastam is, hogy sokan közülük, mivel Bulgáriában, Lengyelországban, Romániában stb. vadászati szenvedélyüket olcsóbban elégíthetik ki, inkább ezekbe az országokba járnak vadászni. Ennyit az „anyagi háttérrel”.

Cikkének következő része azonban, ahol Magyarország mező- és erdőgazdálkodásának jövőbeli szerepét az EU-hoz való csatlakozáskor látni kívánja, bevalom, egy kicsit elszomorított. Miért? Lásuk az Ön elképzelését:

“Úgy gondolom, a Z.R.V. – sok egyéb haszna mellett – alkalmas arra, hogy az EU-hoz a közeljövőben kapcsolódó közép-kelet-európai országok mező- és erdőgazdálkodásának sajátos adottságai kihasználásával, vadgazdálkodásuk eredményeinek felhasználásával olyan speciális földhasznosító rendszert indítson el, alakítson ki, amely nem teherként jelenik meg a fejlett mezőgazdasággal rendelkező jelenlegi EU-tagországok számára. E

tény az egyesülést ellenzők hangját halkítja, hisz a Z.R.V. sikeres működésével egy speciális, hasznos, életminőséget javító tevékenységgel gazdagodhat a leendő egységes Európa.”

Előbbi elszomorodásomnak oka az, hogy a Harmadik Birodalom urai egy részükről megnyert háború esetén hasonló szerepet szántak Kelet-Európa országainak. Az ő terveikben ezeknek az országoknak csak nyersanyagtermelés és a Harmadik Birodalom mezőgazdasági termékekkel való ellátása lett volna a feladatuk. Most pedig egy magyar erdőmérnök akarja Magyarország mező-, erdő- és vadgazdálkodását egy ilyen szerepre felkészíteni.

Mit gondol Ön, mikor Spanyolország vagy Portugália (de még más országokat is meg lehetne említeni) állott az EU-ban való felvétel előtt, milyen fejlettségű volt mező- vagy erdőgazdaságuk? Fejletlenebb, mint a magyarországi, az biztos. Ennek ellenére nem tudom elképzelni, hogy akadt volna náluk egy erdőmérnök vagy más, aki országuk mező- vagy erdőgazdaságának ilyen szerepet szánt volna

az EU-ban, mint Ön a magyar mező- vagy erdőgazdaságnak.

Portugáliában láttam egyszer egy hatalmas területű erdősítést. Egy nagy táblán olvasható volt, hogy az erdősítés kivitelezése az EU pénzalapjából történt. Nem hiszem azonban és nem is tudok róla, hogy vadaskertek létesítésére EU-segélyt igénybe lehetne venni. Már csak ebből a szempontból is meg kell gondolni, hogy mit akarunk: erdőt vagy vadaskerteket. Cikkének végén Ön azt tanácsolja, hogy arra a szerepre, amit az EU-ban Ön a magyar mező-, erdő- és vadgazdaságnak szán, szükséges volna a Z.R.V.-t országos hálózáttá fejleszteni. Erre a célra 100 ezer hektár erdő és 20–30 ezer hektár nagyságú mezőgazdasági területet kíván Ön igénybe venni. Ezen a területen Ön annyi szarvast (miért csak szarvast?) kíván elejteni, illetve tenyészteni, mint „amennyit ma az ország egész vadászterülete produkál”. Az előbb nevezett 100 ezer hektár erdőterület Ön szerint a „magyar erdők csupán 0,6 százalékát venné igénybe”. (Nem, egy ilyen nagyságú terület az ország erdőterületének 6%-át teszi ki.)

Egy jó mesének mindig a vége a legszebb, mert ott minden probléma megoldódik. Hasonlóképpen így van ez Önnél is, mert cikkének végén megtudható, hogy ha a Z.R.V. a már megnevezett nagyságú területen megvalósulna, akkor: „ez megszüntetné az erdő- és mezőgazdasági károkat, megszűnnének a vadász-erdész, vadász-mezőgazdasági termelő egyre növekvő ellentétei”. (Erre csak azt tudom mondani, hogy mindennek van határa, az emberi naivitás azonban úgy látszik végtelen.)

Cikkének elolvasása után még jobban megerősödött bennem az a vélemény, hogy az illetékes szakhatóságok nagy hibát követtek el, mikor a Verga Rt.-nek engedélyezték egy 4 ezer hektár nagyságú vadaskert létesítését. (Ez a terület a Verga Rt. össz-erdőterületének a 12,4%-át teszi ki.)

Az Ön által beindított Z.R.V. végeredményben csak az erdők állapotának a rontásához vezet. Sajnálatos, hogy ez erdőmérnökök segítségével történt.

A több kilométeres „elektromos kerítés” (a más vadászati célt szolgáló létesítményekkel együtt) pedig hosszú ideig fogja csúfítani a tájat és zárja ki üdülésre vágyók tízezreit az erdőből.

Ami pedig a Z.R.V. ún. „kulturált vadásztatás” lehetőségét illeti: Mátyás király biztos megfordulna a sírjában, ha megtudná, hogy az ő neve alatt milyen vadásztatás folyik.

Erdészüdvözlettel: **Leipold Árpád**

Mérsékelt övi erdők állékonysága

Erdeink állékonyságának megőrzése végett többféle termőhelyi, ökológiai követelménynek kell megfelelnünk. A göttingeni egyetem korábbi professzora, B. Ulrich, ehhez közölt számunkra is hasznos ajánlásokat az 1986-ban Ljubljánban tartott IUFRO vilákkongresszuson. A fontosabbakat az alábbiakban mutatjuk be:

– Az erdei biomassa használatát csak a fára, mint kevés tápelemet tartalmazó összetevőre kell korlátozni.

– A talaj felszíne feletti mikroklímát csak minimális mértékben változtassuk a vágás és felújítás időszakában.

– A vágás után megjelenő lágyszárúakat segítenünk kell, óvják a talaj táp-

elem-készletét, fékezik kilúgozódásukat.

– Óvnunk kell a gypszintet a másodlagos növényfogyasztók ellátása érdekében.

– Segítenünk kell a talaj ásványi szintjében működő lebontó szervezetek tevékenységét, hogy a felszínre jutott szerves anyagot gyorsan lebonthassák, és ne halmozódják fel talajt savanyító szerves anyag.

– A termelés folyamán elvitt tápelemeket vissza kell pótolni, akár trágyázás után is. Ehhez egy vágásfordulón belül egy trágyázási művelet is elég.

(Hivatkozás: 18th IUFRO World Congress, vol. I. 121–135. o.)

Ref. dr. Szodfridt István

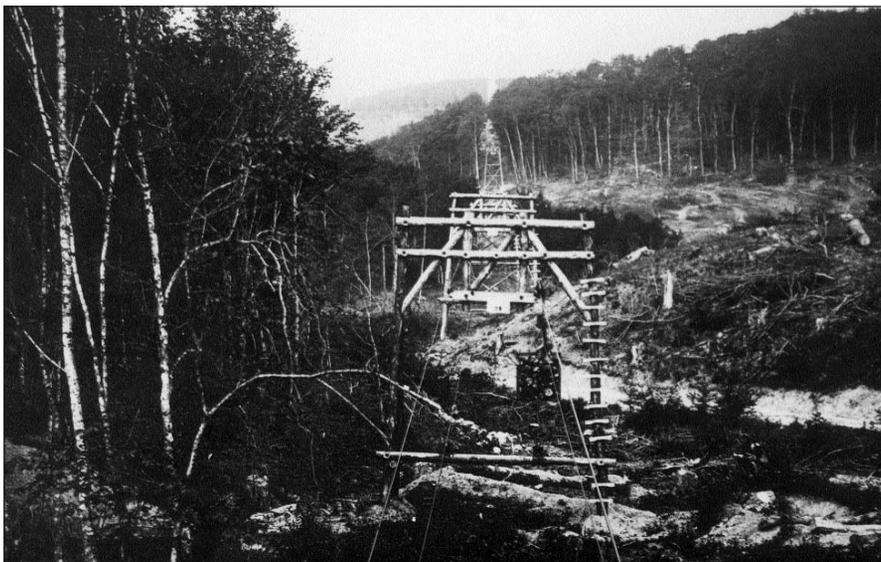
Sajtótájékoztató a Holz-Handwerkrol

A német gépgyártók szövetsége és a nürnbergi vásárszervezők a 2001-ben tartandó Holz-Handwerk szakkiallítás bemutatására az európai szakújságíróknak Budapesten tartották sajtótájékoztatót. *Peinhardt Erzsébet* a budapesti képviselő nevében, mint házigazda, sétahajózással kötötte egybe az eseményt. Egészen rendkívüli volt, amint a hajó a kivilágított Budapesten keresztülhaladt, miközben az illetékesek ismertették a

jövő évi vásár várható eseményeit. Mivel fáról van szó, meglepetésként *Vadász György*, az idei hannoveri világkiállítás nagysikerű magyar pavilonjának tervezője avatott be a pavilon készítésének műhelytitkaiba.

Összességében csak javasolni tudom kollégáimnak, hogy ha tehetik, menjenek el a jövő évi vásárra, hiszen témájában a világ legjelentősebb eseménye lesz, tele szakmai újdonságokkal.

Erdészeti kötélpályák Magyarországon I.



Kötélpálya Bükkzsérc térségében a 30-as években

A kötélpályás módszer alkalmazásához megszállott, kockázatos vállalni tud és az új iránt fogékony emberekre volt szükség mindig, és ez a feltétel ma is. Ezért meglepő, hogy milyen gazdag története van a kötelezésnek itt Magyarországon is, nem beszélve a szomszédos országokról: Ausztriáról, Csehországról, Szlovákiáról és Erdélyről, ahol a múltban is, ma is mindvégig a hegyvidék nélkülözhetetlen közelítő eszközének számított a kötélpálya.

Tárgyi emlékünkből kevés maradt fenn. Az idő múlik, félő, hogy a régebbi kötélpályák és azok a hallatlan erőfeszítések, amelyek jellemezték a velük próbálkozó kollégákat, a feledés homályában vannak. Ezért próbáltam meg többkevesebb sikerrel összegyűjteni a többnyire csak elmondásokból ismert adatokat és történéseket a Magyarországon működött erdészeti kötélpályákról.

Ismereteim szerint az első erdészeti célú kötélpálya az 1930-as években működött a Bükkben, a mai Felsőtárkányi Erdészet területén. A pálya az Oldalvölgy közelében lévő ún. Kavacsos lápát kötötte össze a Hosszúvölgygel, ahonnan tovább vezetett részben Hidegpatakig, részben Mocsárosházáig. Hasonlított a bányákból jól ismert csillás megoldásokhoz: egy végtelenített vonókötél mozgatta a fával megrakott konténereket sok kilométer hosszúságban. A pálya leadó állomása a mai Gerzsényházi csatlakozott a Felsőtárkányból az Oldal-

völgyön át kivezető kisvasúthoz. A lehorganyzó helyek maradványai még ma is megtalálhatók a Hosszúvölgyben, ugyanakkor a Hosszúvölgy–Mocsárosháza szakaszon a Szögállás elnevezés még mindig őrzi a hajdani létesítmény emlékét. Mocsárosháza mellett emésztőgödör építésekor találtunk rá a pálya végpontjára 1965-ben.

A szilvásváradai erdei vasutunkhoz is csatlakozott egy kötélpálya, amelyet a háború előtt létesítettek. Ez a Szalajkavölgyből az Istállóskő oldalában lévő egykori kőbányáig vezetett és még a háború után is működött. Az állványok maradványai még megtalálhatók.

Az említett két berendezés a szakmai nomenklatúra szerint valóban kötélpálya. Az összes többi, amelyekről szó lesz, tulajdonképpen kötélدارuk, mert ezek bárhol felterhelhetők és oldalról való beközelítésre is alkalmasak, mégis a szakmai körökben általánosan alkalmazott „kötélpálya” elnevezést használjuk egységesen.

A kötélpályák alkalmazása a háború után az 50-es években indul meg igen erőteljesen, szinte az egész Északi-középhegységben és a Pilisben.

Az ok nyilvánvaló: a nehéz terepeken, az igen meredek hegyoldalakon már minden más közelítő eszköz kevésnek bizonyult. Mindezekhez hozzájárult, hogy ekkor még nagyon kevés feltáró út volt, hiszen az intenzív erdőfeltárás csak 1957-től indul meg. Érthető,

hogy egyre-másra születnek a többnyire egyedi megoldások. Az ebből az időszakból származó leírások a kötélpályát már úgy emlegetik, mint a meredek terepek legcélszerűbb közelítő eszközét, amely megkíméli az újulatot és a talajt.

Az 50-es éveket joggal nevezhetjük a kötélpályás közelítés hőskorának. Az akkori műszakos kollégák magyar tapasztalatok nélkül, kevés magyar nyelvű szakirodalom segítségével merészen vágtak neki ennek a feladatnak.

Az első kötélpályás próbálkozások a mai Északkeleti Rt. területén indulnak részben a Kelet-Bükkben, részben Zemplénben. A feltáratlanság és a nehéz terepviszonyok mellett sürgetően hatott az 50-es évek elején megnövekedett termelési feladat, a csapadékos évek és az ezekkel összefüggő fuvarszköz-hiány. Mindemellett meg kellett oldani a háborús termeléseknél visszamaradt „sapkák” faanyagának közelítését is.

Az elsők között kell megemlítenünk *Beély Miklóst*, aki munkatársaival valamikor 1953-ban elkészíti az első eregetőt. Ez egy 1200 fm hosszú, ún. egykötteles eregető volt, fékezés nélkül. Bánkút alatt a Mályinka–Lillafüredi útra közelítettek vele pillérfát és tűzfát.

Később Beélyék áttértek a kétkötteles siklórendszerű eregetőre, amely fent elhelyezett fékezhető csörlővel volt ellátva. Ezzel a berendezéssel oldották meg a lillafüredi Hámori-tónál lévő Vesszőstető anyagának leközelítését a tó felett 70 m magasságban kifeszített kötélpályával (50-es évek közepe). Hasonló berendezést alkalmaztak ebben az időben a garadnai rakodónál is.

Ugyancsak *Beély Miklós* alkalmazott ez idő tájt egy szovjet gyártmányú szkiddert Parasznyán.

A kelet-bükkiekkel szinte egy időben vetették be a kötélpályákat Zemplénben. Itt is először eregetőket használtak, majd 1954–55-ben *Káldy József*, a zempléniek akkori főmérnöke irányításával munkába állítottak egy angol rendszerű pályát: a Lasso–Cable-rendszerűt. Ez egy 4 km hosszúságú tüskés kötélgörgőkön futó vonókötéllel működött, amely egyben tartókötél is volt. A végtelenített tartó-vonókötélet egy 10 LE-s motor hajtotta parabolatárcsa segítségével. A többnyire apró választékokat ún. aggatóláncokkal függesztették a kötélre. Ez a pálya a kemencepataki erdészetnél dolgozott éveken keresztül havi 1000–1200 m³ teljesítménnyel.

A Lasso–Cable típusú pályákból ismereteink szerint még egy dolgozott az országban az 50-es évek végén, a volt Mátrai Erdőgazdaság Tamaleleszi Erdészeté-

nél *Farkas Imre* akkori gépesítési előadó vezényletével. Ugyancsak a Mátrában a Kékes-oldalban dolgozott egy kötélpálya, amelyet *Póka János* erdész szerkesztett és üzemeltetett szintén az 50-es évek vége felé. Ez a két pálya jelentette a kötelezés kezdetét a Mátra-hegységben.

1957–58-ban a sárospatakiak, *Káldy József* és *Papp István* kidolgoznak egy kötélpályás berendezést, amely „Káldy–Papp-féle szkidder” néven vált ismertté. Ez lényegében a kétdobos vonszolós közelítés továbbfejlesztése, már tartókötelet (hordkötelet) és egyszerű kocsiszerkezetet is használnak. Az alapgép szovjet gyártmányú KT–12-es lánctalpas traktor, amelyre német gyártmányú háromdobos TH csörlőt szereltek. Sajátossága, hogy a fel- és leterhelés a csörlővel leereszthető hordkötél segítségével történt.

A megvalósítás Papp István erdőmérnök és a lelkes pálházaiak munkájának köszönhető, akik számos ötletet, újítást vezettek be a végleges kialakításhoz. A pálya több évig üzemelt jó eredménnyel.

1958-ban egy Füzérkomlóson tartott bemutatón nézhették meg a szakemberek. Szomorú eseménye a zempléni kötelezésnek a csataréti halálos baleset.

Papp István egyébként *Pankotai Herpay*: Szállítástan című tankönyvének megírásához is ismeretekkel, adatokkal járult hozzá.

Arról valószínűleg már kevesen tudnak, hogy az 50-es években, 1955–56-ban a Börzsöny rengetegeiben is működött kötélpálya a Diósjenői Erdészet területén a Rózsás nevű erdőrészben. A kötélpályát egy nagy képességű erdőmérnök: *Partos Antal* tervezte és építette. Itt találkozunk először *Ecsegy Sándor* nevével, aki ez idő tájt erdészvezető a Diósjenői Erdészetnél és teljes odaadással támogatta kötélpálya megvalósítását. A kötélpálya Wyssen-rendszerű volt, melynek jellemzője a két végén fixen kihorgonyzott tartókötelet, a fölül elhelyezett motoros csörlő a vonókötéllal és az automatikus kocsiszerkezet (futómacska).

Különlegessége volt a több, mint 700 m hosszú, alátámasztás nélküli tartókötelet, amely még ma is a helyszínen található. A kötélpálya csúszdához csatlakozott, majd kisvasúttal szállították tovább a fát. A pálya működése mintegy 10 000 m³ tűzifa leszállítása után egy rossz emlékű halálos balesettel fejeződött be, amikor egy nagy erővel kifeszített tartókötelet kihorgonyozása tövestől rántotta ki az élő fát a felázott földből.

Állítólag 1960 és 64 között még egy kötélpálya dolgozott Diósjenő és Kemence térségében és az ún. „sapkák” letermelésére alkalmazták. Sajnos erről nagyon kevés ismerettel rendelkezünk.

A kötélpályázás történetének fontos állomása az istállóskői kötélpálya, amelyet *Jábn Ferenc* erdőmérnök tervezett és épített Szilvásváradon a Szalajkavölgy felső végében. Az a mérnöki alaposság, az a gondos előkészítés és az a gondolkodásmód, amely végig jellemezte pályamegvalósítását, sok tanulsággal szolgál a ma erdészeinek is. Az Ispánhegy–Istállóskő sziklaormokkal, sziklahasadékokkal átszótt meredek hegyoldalain hosszú ideje húzóódó feltárási gondot oldották meg az 1400 m hosszú kötélpályával. Mai szemmel is jó döntés volt, hogy nem egy 9 km-es út megépítése mellett döntöttek, amely a sziklás talajon nagyon költséges lett volna, hanem kötélpályát építettek, amely *Jábn Ferenc* szavaival: „az újulat növekedésében kárt nem okoz”.

Akkor még nem volt Nemzeti Park, mégis a kiváló műszaki ember fontos szempontnak tartotta a köteles újulatkímélő hatását, valamint azt, hogy az elkerülhető útépítéssel „ne bontsuk meg az erdő egységét”.

Ez a pálya is Wyssen-rendszerű volt, két végén fix kihorgonyzású 22 mm-es tartókötéllal és 8 mm-es vonókötéllal, melyet a fent elhelyezett motoros csörlő mozgatott. Az alsó kihorgonyzást bentöntömbbel, a felsőt pedig „holtember”-rel oldották meg. A tartókötelet 8 db faszlopos állvánnyal volt alátámasztva.

A kocsiszerkezetet (futómacskát), a kocsiallító berendezést (koloncot) és az összes szükséges felszerelést (saruk, csigák stb.) az erdőgazdaság egri gépalomán gyártották le. A motoros csörlő itt is a felső állomáson volt elhelyezve, a terhet a kötéldobra szerelt fékrendszerrel fékezve engedték le, tehát gravitációs pálya volt.

Ennél a pályánál – eltérően a rövid áthelyezhető vagy a legújabbban használatos mobil berendezésektől – alapos tervezői munkát kellett elvégezni mind statikai szempontból, mind pedig geometrikailag (üres és terhelt kötélgörbe pontos megszerkesztésével).

Jábn Ferenc ezt a munkát *Pankotai Gábor* professzor segítségével nagy körültekintéssel végezte el. Hazai tapasztalat nagyon kevés volt, főleg az osztrák szakirodalomra támaszkodtak (*Ernst Pestal*, *Hafner*).

A szilvásváradai pálya megszakításokkal 10 éven át működött. Az állványok

már régen összeomlottak, de a tartókötelet még őrzi a hajdani kötélpálya emlékét.

Pankotai professzor, aki 1958-ban került a soproni egyetemre, általában fontos szerepet játszott a kötélpályás közelítés elterjesztésében. Részt vett a börzsönyi pálya létrehozásában, ugyanígy a szilvásváradai pályánál is szerepe volt és a későbbiekben is mozgatója volt bevezetésüknek.

Az egri erdőgazdaságnál végezték el irányításával a kötélgörbe-számítások kísérletekkel való ellenőrzését. A kísérleteket *Szabó Győző* végezte el. Pankotai Gábor nevéhez fűződik egyetemünkön a kötélpályák oktatásának megújítása. 1965-ben megjelenik Pankotai–Herpay: Szállítástan c. tankönyve, amelyben már méltó helyet kaptak a kötélpályák. Ugyanebben az évben adják ki *Ernst Pestal*, a bécsi egyetem professzorának könyvét Áthelyezhető kötélpályák és kötéldaruk címmel Pankotai Gábor fordításában.

Az 50-es évek végén és 60-as évek elején megjelenik az erdőgazdaságoknál két figyelemre méltó kötélpálya: a svájci KÜPFER MF–10-es és a csehszlovák VLU–4. Működésük hasonló, a pálya felső végén elhelyezett egyszobos csörlő (kis traktorra szerelt) hajtja vonókötéllal a gravitációs rendszerben működő kocsiszerkezetet.

A különbség annyi, hogy svájci pályával a kocsis félautomatikus (lelógó kenderkötéllal történik a zárás és nyitás), a VLU-nál pedig automatikus.

A korábbi pályáktól eltérően ezek már nem egyedi konstrukciók, hanem készen megvásárolt gépek, jöhetnek esetenként ezeket is módosították, változtatták.

Ezek a pályák már viszonylag gyorsan áttelepszíthetőek voltak, létjogosultságukat bizonyítják, hogy több, mint 10 éven keresztül egészen a 70-es évek közepéig voltak életben.

A KÜPFER MF–10-es legtovább a Pilsben dolgozott *Madas László* vezetésével 1956-tól 1970-ig, Sopronban 1960-tól 10 éven át működött, Miskolcon *Kerek Károly* karolta fel 1963-ban. Az egrieknél *Bánky József* kezei alatt dolgozott 2 évig (1963–64) a Soprontól kölcsönvett KÜPFER.

Külön említést érdemel a KÜPFER-pályák között a soproni, amelyet *Mollay Jánosné* irányított és egy volt brennbergi bányászokból álló, kiválóan képzett 3–4 fős csapat működtetett. Külön érdekessége a dolognak, hogy a soproni környék fenyveseiből főleg kérgezett vezetékoszlopot közelítettek vele, ahol nagyon fontos volt, hogy a fa tisztán, sármentesen érkezzon a vevők-

höz. Erre pedig a levegőben való továbbítás volt a legalkalmasabb.

A teljes szívvel és erőbedobással dolgozó csapat a leghetlenebb helyekről is képes volt kihozni a faanyagot. Az alsó állomásra érkező fát sínen mozgó pályakocsival rendezték.

A leghosszabb ideig a szlovák VLU-pályák működtek: 1963-tól egészen a 70-es évek végéig. Legelsőik voltak ebben a Mátrai Erdőgazdaságnál dolgozó kollégák: *Fejes Dénes* és *Zsilvölgyi László*. Mátraházán 1963-ban a cseh szakemberek bemutatót tartottak, ezt követően még további 6 db-ot vettek az országban. Ezek sorrendben: Magas-Bakony, *Králík Miklós* (1963–64); Nyugat-Bükk, *Szabó Győző* (Bánvölgy, 1964–68); Zemplén, *Kerégyártó Béla* (1963 után); Szombathely, *Hőbör Árpád* (1964–66); Balatonfelvidék, *Fábián Gábor* (1968–69); Pilis, *Madas László* (1970-es évek).

A mátrai VLU-t a hetvenes években *Somogyi Sándor*, *Dvorszky József* és *Gyenes István* működtette.

A KÜPFER és a VLU megjelenésekor a szakembereknek úgy tűnt, hogy ezek a hegyvidék meghatározó közelítő eszközei lesznek. Ez az elképzelés azonban csak jelentéktelen mértékben valósult meg. 1976-ban megjelentek a csuklós traktorok kiváló terepjáró képességgel, és a kevesebb gonddal-bajjal járó vonszolásos közelítés terjedt el. Az újulat és talajkár akkor még nem volt a figyelem középpontjában.

Az egri erdőgazdaságnál a korábbiakból még két módszer érdemel említést. Az egyik egy eregető, amely Cserépfalu határában a Hór-völgyben dolgozott *Tóth Sándor* erdészvezető irányításával. Ez egy – a románktól átvett – fékes kocsiszerkezettel működő csörlő nélküli eszköz volt.

A másik egy TDT–55 traktorral működtetett szovjet gyártmányú SZTU típusú pálya, amely tartó-vonóköteles rendszerű volt, a traktor előre-hátra mozgásával engedték le a tartókötelet fel-leterhelés céljából. Ez a pálya 1973-tól három éven keresztül működött *Túrós László*, az akkori Erdőkövesdi Erdészeti vezetőjének teljes lelkesedésével és személyes irányításával. Az 1974-es vándorgyűlésen bemutatták.

Az acélköteles rendszerek elméletének és gyakorlatának kifejlesztéséhez nagyban hozzájárult *Rácz József* is, soproni egyetemünk docense, aki disszertációjának témájául a csörlők tanulmányozását választotta. E témakör egyik legjobb ismerője és szakértője.

(Folytatjuk)

Kép és szöveg: **Wagner Tibor**

Számvetés Kuala Lumpurban

Az erdészet és a faipar globális kérdései a napirenden

A 108 éves IUFRO, azaz az Erdészeti Kutató Intézmények Nemzetközi Szövetsége ez év augusztusában Malajziában, Kuala Lumpurban tartotta 21. világgongresszusát.

Önmagában az a tény, hogy első alkalommal tartottak világgongresszust fejlődő országban, jelzi azt a hangsúlyeltolódást, amely az egykor német nyelvterületen alapított, majd sokáig európai dominanciájú szervezetben bekövetkezett. Mára csak a két nagy észak-amerikai ország (USA, Kanada) kutatóinak száma ugyanannyi, mint egész Európáé. Az északi-mérsékelt öv országai mellett egyre jelentősebb a trópusi-szubtrópusi térség gazdasági és tudományos súlya, elsősorban Délkelet-Ázsiáé és Óceániáé. Malajzia esetében akár a „fejlődő” jelző is megkérdőjelezhető, látván a hihetetlen lendületű, már-már futurisztikus fejlődést, amely megteremtette az alapot ahhoz is, hogy az erdőgazdálkodás – legalábbis az ország Maláj-félszigeti részén – nemrég még rablógazdálkodás jellegű tevékenysége egyre inkább fenntarthatóvá, tartamosá váljon. (Nem árt tudni, hogy ezzel együtt a kíméletesen kitermelhető növedék is rendkívül alacsonyra süllyedt: átlagosan 1 m³/ha/év alatt van a terméshozam teremtő módon fenntartott erdőben.)

A Nemzetközi Tanács ülésén került elfogadásra az a dokumentum, amely az erdészeti tudomány legfontosabb kérdéseit fogalmazza meg. Az alábbiakban rövidített formában közöljük ezt az állásfoglalást. Ami feltűnő ebben a dokumentumban az az, hogy a tudomány területén (is) a legsürgetőbb feladatot a tudós társaság abban látja, hogy a kommunikációt a társadalommal és a politikai vezetéssel erősíteni kell, ezzel összefüggésben „emberközelibbé” kell tenni a hétköznapi ember számára egyre nehezebben követhető kutatási eredményeket. A széles körben tapasztalható általános tudományellenesség egyik oka éppen a szaktudományok elkülönülésében keresendő. Ugyanígy a közvéleményben érzékelhető „erdészellenesség” egyik oka a társadalmi kommunikáció nem megfelelő volta.

E tekintetben nem véletlen, hogy a Tanács úgy határozott, hogy a IUFRO nevében szereplő „erdészeti kutatás” (forestry research) szavakat „erdőkutatás”-ra (forest research) változtatja egyrészt a nyitottság érzékeltetésére a társadalom-területek felé, másrészt azért, mert az erdészeti, erdőgazdálkodás megnevezéshez negatív imázs tápad sok országban.

Mi minden van egy névben...

Néhány adat az IUFRO-ról

IUFRO tagintézmények és kutatók

Régió	Intézmények száma	Kutatók létszáma
Észak-Európa	51	994
Közép-Európa	69	1 447
Kelet-Európa	38	906
Mediterráneum	61	867
Észak-Amerika	70	3 786
Közép- és Dél-Amerika	44	727
Afrika	36	577
Ázsia	98	2 416
Óceáni	45	1 138
Világ összes	512	1 2858
Magyarország*	2	45

* Összehasonlításképpen: Magyarország részesedése a világ 3,4 milliárd hektárnyi erdőterületéből mindössze 0,05%!

Elmőkök

(1996–2000) Prof. *Jeffery Burley*
(Egyesült Királyság)

(2001–2005) Prof. *Risto Seppälä*
(Finnország)

Szervezeti felépítés:

8 diszciplináris divízió (erdőművelés, fiziológia és genetika, fahasználat és gépesítés, erdőrendezés és menedzsment, faipar, erdészeti politika és gazdaságtan, erdővédelem, erdészeti ökológia), ezeken belül 65 tématerület és 203 munkacsoport, valamint 8 ad hoc programbizottság (pl. éghajlatváltozás, tartamos gazdálkodás, génmegőrzés, erdő és víz témakörben)

Az erdészeti tudomány globális kérdései a XXI. század küszöbén

Világosan rá kell mutatni, hogy az erdő az emberi társadalom számára továbbra is létfontosságú

Az erdőgazdálkodás és faipar és általában az erdők szerepe az emberi környezet védelme, továbbá gazdasági, szociális és kulturális szempontból változatlanul igen nagy. A szegénység és a környezeti károk enyhítésére az erdőgazdálkodás erősítése nélkülözhetetlen.

A kutatás és fejlesztés elsősorban a tartamosság, illetőleg a fenntartható fejlődés megvalósítása, valamint a gazdasági és közjóléti szerepkörök összeegyeztetése érdekében fontos.

A stratégiai döntések megbízható információkat igényelnek

Az erdészet ügye nemzetközi és helyi, kormányzati és nem kormányzati szinteken egyaránt kiemelt figyelmet kap. A stratégiai-politikai döntéshozóknak világos és megbízható információkat kell szolgáltatni. Ezért nagyon fontos az erdészeti politikát megalapozó kutatások erősítése, különösen azokon a területeken, amelyeknek kiemelt környezeti és szociális kihatásai vannak. A tudományos és a szakmai-politikai körök együttműködését, kapcsolattartását minden lehetséges módon támogatni kell.

Az erdészet helyzetének megerősítéséhez jó lehetőséget kínálnak a kormányközi kezdeményezések

A IUFRO egyedülálló lehetőségekkel rendelkezik a tudományos közösség mozgósítására, ezért az eddigieknél nagyobb szerepet kell vállaljon a nemzetközi tárgyalásokban és politikai folyamatokban, ahol az erdő globális és regionális szerepével foglalkoznak. E tekintetben kiemelkedők a genetikai erőforrások

Magyarország részvétele a IUFRO életében

A részvétel jóval meghaladja gazdasági súlyunkat: a 736 különböző szintű tisztségviselő között jelenleg 7 magyar van (*Csóka Gy., Gál J., Mátyás Cs., Peszlen I., Somogyi Z., Takáts P.* és *Winkler A.*, 1995-ben csak 4 fő volt). A mintegy 30 fős végrehajtó bizottságban is folyamatos a jelenlétünk: 2000-ig *Winkler András*, jelenleg *Mátyás Csaba* személyében. Az elmúlt 5 évben világszerte tartott 334 IUFRO rendezvényből hármat rendeztek meg Magyarországon.

védelme, a biotechnológia, a tartamos gazdálkodás, az éghajlatváltozás, szénmegkötés, talaj- és vízvédelem, erdőpusztítás és sivatagosodás kérdéskörei.

Világos választ kell adni a közvéleményt foglalkoztató kérdésekre

Az erdőgazdálkodás lehetséges környezeti hatásait széles társadalmi érdeklődés övezi. Ezért a hagyományos tudományterületek művelése mellett törekedni kell problémaorientált, multidiszciplináris kutatások kezdeményezésére, a társtudományterületekkel való kapcsolatok erősítésére.

Hozzáférhetőbb kutatási eredményekre van szükség

Az erdészeti és faipari kutatás földrajzilag és szervezetenként széttagolt, eredményei különböző formában, sokféle forrásban jelennek meg. Az áttekinthetőség és jobb hozzáférhetőség érdekében módot kell találni arra, hogy a felhasználók minél szélesebb köréhez eljussanak a szükséges információk. Ennek elősegítésére törekedni kell jól érthető szintézisek készítésével a tudományos eredmények jelenlegi állásáról, a legfontosabb új eredményekről. Ehhez sok segítséget nyújthat a IUFRO világháló.

A fejlődő országok további leszakadását meg kell előzni

A fejlődő és átalakuló gazdaságú országok kutatással, fejlesztéssel foglalkozó szakembereinek száma messze elmarad a szükségéstől. A társtudományokkal való együttműködés segítségével különösen a terepi kísérletezés, valamint a társadalomtudományi kutatások területén van szükség fejlesztésre. A kutatásban alkalmazottak körében támogatni kell a nők és hátrányos helyzetűek érvényesülését.

Dr. Mátyás Csaba

Emlékezés

A Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztálya és a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kara A TUDOMÁNY HÓNAPJA keretében a 110 éve született *Fehér Dániel* akadémikus tiszteletére emlékülést rendezett.

Elhangzott előadások:

Dr. Solymos Rezső akadémikus, osztályelnök-helyettes: Emlékezés Fehér Dánielre

Dr. Kecskés Mibály, a Magyar Professzorok Világtanácsának elnöke: Fehér Dániel és a soproni talajbiológiai iskola

Dr. Bartha Dénes intézetigazgató: Fehér Dániel szellemi öröksége

Tudományos ülésszak Fehér Dániel tiszteletére

Traser György (NYME EMK): Collembola diverzitás és abundancia erdőállományok talajában

Szemerey Tamásné Szontagh Rita (NYME EMK): Savanyú erdőtalajok megszerzésének hatása a talajlakó páncélosatkákra (Oribatidae)

Anton Attila–Szili Kovács Tibor (MTA TAKI): Mikrobiális biomassa jelentősége a talajok C-forgalmi dinamikájában

Kiállítás

Az Erdészeti Múzeum tisztelettel és szeretettel hívja és várja Önt, kedves családját, barátait, munkatársait és ismerőseit *Szekeres Erzsébet* textilművész időszakos kiállítására.

A kiállítás helye: Erdészeti Múzeum, Sopron, Templom u. 4.

Megtekinthető: 2000. december 3-ig, szerda kivételével, naponta 10–13 óráig.

Budapesten születtem, de Gödöllőt tartom szülővárosomnak. Természeti szépsége, gazdagsága, állandó ihlető forrása munkáimnak. Gyermekkoromtól a mindennapi találkozások a Rákospatak giz-gazos partján a növények meszeszerű folyondárjával, a fák és bokrok formáival egy más világba visznek, ahol nyugalom és békeség honol.

Iskolai végzettségem mezőgazdasági mérnök.

A fonal és a varrás szeretetét édesanyámtól kaptam örökségül. E munkát szeretni, tisztelni és becsülni kell, sok türelmet igényel, míg a megálmodott kép megvalósul.

Szekeres Erzsébet

A barkócaberkénye (*Sorbus torminalis*) csemetenevelése

Virágzás, termésérés és begyűjtés

A barkócaberkénye sátorozó bugában elhelyezkedő, fehér virágai a kilombosodás után, május–júniusban nyílnak. A virágok kicsinyek, 6–8 mm átmérőjűek, hosszú kocsányúak (Csapody et al., 1966, Gencsi–Vancsura, 1997).

A termések hosszúkás körte alakúak, 12–15 mm hosszúak. Eleinte zöldessárgák, éretten rőt barnák, fehéren pontozottak, kemények. A termés később megpuhul, szotyósodik, ehető. A magház pergamenszerű, a termés 4 magvú, a magvak 6–7 mm hosszúak, vörösbarnák, fénytelenek (Csapody et al., 1966, Gencsi–Vancsura, 1997).

Gyűjteni akkor lehet, amikor a magvak végleges színe kialakul. Ez rendszerint szeptember végén, október elején következik be. A gyűjtés történhet a fáról vagy a földre lehullott termések összeszedésével. Egy-egy termésben 3–4 szem magot találunk. A begyűjtött termést össze kell zúzni, az így nyert pépből a magvakat mosással lehet kinyerni. A magkihozatal kb. 1%. A tisztítás közben el kell kerülni a magvak mechanikai sérülését, melyek héja nedves állapotban különösen sérülékeny.

A begyűjtés után előfordulhat, hogy nem tudjuk azonnal kimosni a magvakat. Ilyenkor az a leghelyesebb, ha 3–4 °C-on tároljuk, de törekedni kell a minél előbbi kimosásra, mert a magvak jelentősen veszíthetnek csírázóképeségük-ből, ha a gyümölcs erjedésnek indul.

A magkezelés – a rétegelés

A tiszta magvak közvetlenül a kimosás után megszikkasztva, még kora ősszel elvethetők. Tavaszai vetéshez a magvakat rétegelni szükséges, mert a barkócaberkénye magja erős embrionális csírázástól áll. Ez történhet hagyományos módon úgy, hogy a magot valamilyen nedves közeggel: homokkal, perlitel összekeverjük és folyamatosan +3 °C-on tartjuk. Ha a magvak 10–20%-a megreped, azaz a legkevésbé átfekvő magvak csírázása megkezdődik, el kell kezdeni a vetést. Ez a barkócaberkényénél kb. 3 hónap (13–15 hét) múlva következik be.

Jobb hatást lehet elérni akkor, ha a rétegelt magvakat váltakozva hideg-meleg hatásnak tesszük ki. Ha 2 hétig 20 °C-on, majd 2 hétig 3 °C-on és ismét 2 hétig 20 °C-on tartjuk a rétegelt magvakat, akkor az utolsó meleg fázis után 14 héttel, 3 °C hőmérsékleten rendkívül erős csírázást érhetünk el. Erre a kezelési módra is vonatkozik az, hogyha a magvak 10–20%-a elkezd csírázni, akkor a vetést el kell végezni.

De végezhető a rétegelés közeg nélkül is, ellenőrzött nedvességtartalmú maggal. A módszert a lengyel Suszka dolgozta ki alapvetően a bükkmakkra, és francia kutatók fejlesztették tovább más fajok magjaira. A lényeg az, hogy olyan nedvességtartalmat állítsunk be a kezelés folyamán, amely mellett a mag még nem veszti el csírázóképeségét, de amely kevés a csírázás megindulásához. Ez a nedvességtartalom a bükknél 30%, a madár-cseresznyénél 27–30%, a kőrisnél 50–60%, a hegyi juharnál 50% (Suszka et al., 1993). Francia kutatások mutatták ki, hogy a barkócaberkénye esetében a 38–40%-os nedvességtartalom a legjobb. Kezeléskor pedig egymást követően 2 hét 25 °C–2 hét 3 °C–2 hét 25 °C fázist, majd végezetül 17–20 hét 3 °C-os hideg periódust alkalmaztak (Muller-Laroppe, 1993). A rétegelés tehát jobb határfokú, ha a barkócaberkényet váltakozva tesszük ki meleg és hideg hatásnak, mintha hagyományosan végig hidegben tartjuk. Legalább két meleg fázist kell alkalmazni, de háromnál többre nincs szükség.

Az ilyen kezelés után lehetőség van arra is, hogy eldöntsük: elvetjük-e a magtételt vagy inkább betároljuk. A barkócaberkénye magja ugyanis az ortodox magvak csoportjába tartozik, azaz a csírázóképeség romlása nélkül, kiszikkasztható 8–10% nedvességtartalomra, ami lehetővé teszi a magvak +4––5 °C-on történő tárolását több évig is (Muller-Laroppe, 1993). Ilyen esetben a magvakat egy-két nappal a vetés előtt be kell áztatni és máris vethetők.

Egyébként a kimosott, megszikkasztott mag csírázóképeségét a tapasztalatok szerint egy-két évig őrzi meg 3 °C-on történő tárolás során.

A csemetekerti vetés

A tavaszi vetéstől jobb eredmény várható, mint az ősztől. A csemete növtér-szükséglete 25–30 cm². A takaró föld vastagsága 2–3 cm.

A gyakorlat számára fontos néhány adat:

átlag ezermagtömeg 24,46 g,
saját vizsgálataink szerint a legkisebb ezermagtömeg 11 g, a legnagyobb 35 g,
1 kg tiszta magban átlagosan 40 880 db van.

Egy év alatt eléri a kiültethető méretet. Ha mégsem, akkor érdemes vissza-iskolázni. A csemete méreteire vonatkozóan sem az Európai Unió belül, sem Magyarországon nincs előírás [91/1997. (XI. 28.) FM rendelet; MSZ 20210/3–82].

A magyar erdészeti csemetetermelésben a barkócaberkénye rendkívül alárendelt szerepet játszik. 1997/98-ban 32 600 db, 1998/99-ben 74 100 db, míg az 1999/2000. évi szezonban mindössze 70 200 db termelését regisztrálták.

A magyar mezőgazdaság 1000 éve kiállítás

A kiállítás megtekinthető:

2000. október 27.–2001. október 14.

Budapest, XIV. Városliget, Vajdahunyadvár



A „ROTH GYULA” GYAKORLÓ SZAKKÖZÉPISKOLA ÉS KOLLÉGIUM a hagyományos erdésztechnikai és feldolgozó technikus szakok mellett 2001. szept. 1-jétől nappali tagozaton induló

Természetvédelmi technikus
és

Vadgazdálkodási technikus szakokra is várja az általános iskolából jelentkezőket.

Bővebb információ a 99/506-470 telefonszámon.

A Magyar Tudományos Akadémia jubileumán



A Magyar Tudományos Akadémia az idén emlékezik meg alapításának 175. évfordulójáról. 1825. nov. 3-án gr. *Széchenyi István* egy évi jövedelmének felajánlásával indította el a magyarországi tudományos életet a korábbiaknál gyorsabb és eredményesebb útjára. Örvedetes, hogy ezt a jeles évfordulót a Millennium évében ünnepelhetjük – írja meghívójában *Solymos Rezső* akadémikus. Az egésznapos ünnepség Nagycenken kezdődött. A római katolikus templom előtt álló Széchenyi-szobor előtti téren gyülekeztek az erdészek. *Glatz Ferenc*, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke szolt az alkalomra összesereglett erdészekhez. Bevalom, mindig lenyűgözött az a szónok, aki papír nélkül adja elő mondanivalóját. De *Glatz* elnök úr ezek közül is messze kiemelkedik. Fordulatos, üresjáratot nem tartalmazó beszéde most is tanulságos volt. Széchenyi István a nemzetben gondolkodott, ami oly annyira ráférne

magával ragadta a fiatalokat, kik nem értették a gondolatot, hogy nincs polgári fejlődés modern, megreformált magyar nyelv nélkül.

A közelgő akadémiai reformálás egyik legfontosabb feladata a természet-, a társadalom- és az élettudományok összhangjának, szintézisének megteremtése.

Önök, erdészek a mai kor folyamataiban különösen felelősségteljes munkát kell, hogy végezzenek. De hiszem, hogy a jó értelemben vett erdészmaffia el fogja érni azt, amit az erdők érdekében elvégzendő feladataikkal meg akarnak valósítani. A legfontosabb, hogy az embert lássák mindig a középpontban, még akkor is, ha a természetrombolás emberi tényező – mondotta *Glatz Ferenc*.

A beszéd elhangzása után koszorúzásra került sor. Az Akadémia, az Egyetem, az ERTI és a megjelent részvénytársaságok képviselői helyeztek el koszorút a szobor talpzatán.

sok politikusunkra, s ha ugyanezt a szakmában való gondolkodásra vetítjük, bizony itt is van tennivaló. Az Akadémiát a közíránt elkötelezett férfiak hozták létre. Széchenyi más akadémiát képzelt, mint a mai. Ő nyelvében akarta éltetni a nemzetet. Ám a kor lenyűgöző technikai fejlődése



Soproni Tanulmányi Erdőgazdaság dolgozóit a kiváló munkáért.)

Barátossy Gábor és *Glatz Ferenc* rövid beszéde után leplezték le a tölgyfából faragott Széchenyi-portrét, melyet *Farkas Péter* faipari mérnökhallgató készített.

Ökumenikus áldás után ért véget a terepi program. Délután agrártudományi emlékülés volt, ahol a megjelent felsőoktatási intézmények vezetői elemezték helyzetüket, kiemelve, hogy a jövő az ifjúság szellemi gyarapodásától függ.

„Magyarország nem volt, hanem lesz”, mondotta Széchenyi, és a jövő azonos a fiatalssággal.

Az egész szakma nevében köszönetet kell mondanunk *Solymos Rezső* akadémikusnak a kiváló rendezésért, a jóistennek pedig a nagyszerű időjárásért.

Pápai Gábor



Az 1989-es Pán-európai Piknik helyszínén *Barátossy Gábor* elnök adta át *Glatz Ferencnek* azt a 175 darab kislevelű hársból álló emlékerdőt, melyet a magyar erdészek ajándékként telepítettek Széchenyi István emlékére. (Dicséret illeti a



Ünnepeltünk Sopronban

Iskolánknak, a Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola és Kollégium alapításának 115 éves és soproni működésének 50 éves évfordulóját ünnepeltük 2000. október 13-án.

A hangulatos ünnepséget megtisztelte részvételével *dr. Marton István*, az FVM Oktatási, Kutatási és Fejlesztési Főosztályának vezetője, *Káldy József*, az OEE elnöke, *dr. Faragó Sándor* a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karának dékánja, valamint számos társintézmény, erdőgazdaság és egyéb szakmai szervezetek, az Erdész és Faiparos Diákok Baráti Körének képviselője.

Az ünnepség keretében *dr. Jereb Ottó*, iskolánk nyugalmazott tanára emlékezett vissza az elmúlt évtizedek történéseire, és személyes élményeit megosztva fejtette ki, hogy milyen körülmények között válhatott iskolánk országosan elismert intézménnyé.

Rendezvényünk meghatározó színfoltja volt a már hagyományosnak tekinthető öregdiákok köszöntése, akik ebben az évben váltak jubileumi oklevelekre jogosulttá. Kilencen vehették át személyesen az arany és gyémánt okleveleket.

Arany oklevelet kapott: 50 éve végzett *dr. Bartucz Ferenc*, *Horváth József*, *Karnis János*, *Kovács Károly*, *Lőránt Antal*, *Miklósi Lajos*, *Primusz József*.

Gyémánt oklevelet kapott: 60 éve végzett *Elsik Rudolf* és *Partos Péter*.

A jubileum alkalmából iskolánk dí-



jat alapított, amelyet *dr. Tuskó László* emlékének adózva neveztünk el. Ebben a díjban évente egy tanár és egy diák részesülhet, akik kiemelkedő munkájukkal érdemelhetik ki.

Első *dr. Tuskó László*-díjas tanárunk *Tutuntzisz Thomasz* erdőmérnök-tanár, gyakorlati oktatószervező.

Első *dr. Tuskó László*-díjas tanulóink *Svéda Gergely* IV.A. osztályos erdőész.

Az ünnepséget követő délutáni programként a Dalos-hegy aljában álló, *dr. Tuskó László* emlékére állított felújított kopjafa avatására került sor. A megemlékezésen részt vett volt igazgatónk családja is. Az ünnepi gondolatokat *Németh Ferenc*, az Erdész és Faiparos Diákok Baráti Körének elnöke tolmácsolta, majd megkoszorúztuk a kopjafát, amely *Sztlágyi Jenő* fafaragó művésztanárunk keze munkáját dicséri.

Ezt követően az OEE Oktatási Szakosztályának ülésére, valamint az Erdész és Faiparos Diákok Baráti Körének rendkívüli közgyűlésére került sor felújított iskolánk épületében.

A rendezvénysorozatot közös vacsora és baráti beszélgetés zárta, amely tovább erősítette szakmai együvé tartásunk és hagyományos erdőszbarátságunk érzéseit.

Iskolánk múltjára emlékezve jubileumi könyvet adtunk ki, melyben arcképcsarnok örökíti meg időseink életútját. A könyv intézményünkönél megrendelhető.

Végezetül ezúton mondunk köszönetet mindenkinek, aki elfogadva meghívásunkat együtt ünnepelt velünk, valamint munkatársainak és tanulóinknak, akik a szervezésben segítettek.

Dr. Rónai Ferenc
igazgató

Nagykörű példája



A Tisza menti Nagykörűben jelentős WWF támogatással jelenleg megvalósuló, ún. Kubikgödör Hasznosítási Program egy olyan modellértékű tájhasználati rendszer első példája, amely a hasonló terep-, ökológiai és gazdasági adottságok folytán a későbbiekben az egész Tisza mentén választ adhat a jelentkező természetvédelmi-társadalmi kihívásokra.

A Tisza a múlt század második felében megkezdett folyószabályozások előtt, áradásai idején hatalmas területeket öntött el. Az emberi igények változása szükségessé tette az ármentesítést és vele együtt a folyószabályozást. Az akkori ismeretek alapján megvalósított gátépítés jótékony hatásai azonnal érezhetővé váltak, de együttjártak olyan negatív folyamatokkal is, amelyek csak évtizedek múlva jelentkeztek. A gyorsan lerohanó folyó elkezdte mélyíteni medrét, amivel együtt járt a talajvízszint süllyedése is. A túlságosan szűkre szabott hullámterekben az azóta a vízgyűjtőn történt erdőirtások és csatornázások miatt hirtelen lerohanó nagy víztömeg

ma már nem vezethető le biztonságosan. A szűk hullámterben a folyó nem képes lerakni hordalékának nagy részét, mint korábban.

Az egykori kanyarulatok átvágásával keletkezett holtágak jelentős része sosem, máskor csak az áradáskor jutnak friss vízhez. Annak ellené-

re, hogy „ezek” mesterségesen jöttek létre, igen nagy természeti értéket képviselnek, de a hasznosításuk lehetősége sem becsülhető le. Folyamatosan romló állapotuk mielőbbi beavatkozást igényelne. A folyót kísérő egykori ártéren végtelen legelők húzódtak, melyek költséges beruházások árán szántóföldekké váltak, azonban ezeken a területeken a mezőgazdasági művelés biztonságának megőrzése rendkívül költségigényes, ezek folyamatos fenntartása ma már nemcsak ésszerűtlen, de gazdaságtalan is. A gátak közötti területeken (hullámterek) a mai földhasználat sok kívánnivalót hagy maga után mind természet-, mind környezetvédelmi szempontból, de az oly fontos turisztikai vonzerőre is jelentős hatással van, ezért a WWF Magyarország sürgős földhasználati változásokat javasol a Tisza mentén.

További információ:

Haraszthy László igazgató, WWF Magyarország, tel.: (1) 214-5554

Dr. Veres Nándor polgármester, Nagyörű, tel.: (56) 494-001



Jó hírek az Egererdő Rt. területéről

Szeptember 14-én ünnepélyes keretek között *Barátossy Gábor*, az FVM Erdészeti Hivatal elnöke felavatta az EGERERDŐ Rt. Szilvásváradi Erdészet területén lévő nagyhírű, de új köntösben pompázó Villanegra Vendégházat, mely színes programmal várja a pihenni és kikapcsolódni vágyókat.

A tavaly bekövetkezett viharokról tudósított lapunk, most örömmel közlünk egy pár fotót a helyreállításokról: újjáépített vihar-sújtotta utak és hidak az EGERERDŐ Rt. mátrai területein.

Örömmel tudatjuk, hogy a Jávorkúti út (Bükk-fennsíki) újabb szakasz felújítása elkészült. A képen látható, hogy az „újszerű” szalagkorlátokat lecserélve visszaállítjuk az erdei utak hangulatához jobban illeszkedő korlátokat.

Fotó: EGERERDŐ





A halottak napja

Nem minden ősz illik az elmúláshoz. Az idei különösen nem. Az erdő zöld árnyalatait felváltotta a rubint ragyogás. A színek lassú átmenetét nem zavarta sem a fagy, sem a lombot tépő szél. Langymeleg éjszakák alatt változó reggelre új ruhájában mutatkozott a természet. Minden fa és bokor újra és újra átöltözött a holdvilágnál. Pompáztak a nappali fényben, aztán újabb színcseppekkel színezték magukat. Ez nem az elmúlás, ez maga az élet. A halottakhoz a fekete illik ezen a tájon. Máshol a fehér. A két szín között a színek birodalma. A halál színtelen a szemnek. A halál a lelket, a láthatatlant színezi.

Mégis, az élők az őszt, a természet évi zárszámadását választották elhunyt szeretteik nyughelyének felkeresésére. Az őszt, mely annyi bájjal van teli. A tülekedő élők... a földi többért..., a testi jobbért cibálják egymást, mint vak mester a fekete zongorát. Tépjük, cibáljuk egymást, hogy aztán az elszámolás után az életben maradt győztesek minden őszen felkeressék az elmúltakat.

Különös a temetőjárás a nagyvárosokban. A sok-sok élő élettörvénye szerint, a sajátos viszonyulások megszokottságával igyekeznek a jel felé, ahol a voltak porrá vált teste lassan egybeolvad az ősannyal. „Fájdalom s gyönyör, pernye a hajunk. Mint bomló gőzök, sok emberhajunk semmivé

oszlott az örök anyag szabálya szerint...” Keressük a szeretett magunkat..., a soron következőt... De még nem hisszük igazán..., csak sejtjük..., csak reméljük, hogy egyszer majd jön valaki, aki, „mint karján virágkosarat elibénk hozza, mivel adós maradt... a szeretetét, s könnye bár igaz... meg sem nézzük, hogy ki az.”

A halottjelöltek villamoson, autóbusszon gépkocsival özönlének azonos irányba. Virágot vesznek a színpompába öltözött temetők sírjaira. Virágot, melyet unott árusok kínálnak a földi életet jobbító áron.

A tömeg hömpölyög a jelek felé. Keresztek..., kopjafák..., kőtömbök... között.

A sírtengerben nem könnyű eligazodni. A parcellák monotonijában a sírok között magasló, színesedő fák támpontot adnak. A gesztenye után jobbra, annál a magas, sárga lombú fánál balra...; nem..., nem..., ott annál a pirosló cseresznyénél van akit keresünk. Évente egyszer. Majd bennünket is keresnek. Állunk a jel körül. Lábunk alatt, aki miatt jöttünk. Felettünk az örök élet, a minden évben lombjukat színező fák bölcs nyugalma. Kiknek színváltozását megzavarja olykor a korán jött, lélekre ható fagy, vagy hóvihár.

A fák tudják, hogy ez a nap az élő halottaké. Magunkat gyászoljuk.

Pápai Gábor

Indul egy erdész társasjáték

Úgy gondolom, hogy az egyszerű, mégis látványos, izgalmas társasjáték volt a Homo ludens megteremtője. Ki-ki játékos példák sokaságát tudná sorolni, kezdve például a régi kihalt ősök egyszerű, látványos, izgalmas, társas őserdei mamutvadászatától egészen a napjaink bonyolult, szürke, unalmas, társas mezei pénzvadászataig.

Az E. L. júniusi számában *Gerely Gábor* tollából olvashattunk egyfajta közbenső, szakmai társasjáték születéséről. A leírt játék legfőbb célja, hogy számos buktatón túljutva, a győztes elsőként erdősítse be a központi játéktáblán az arra kijelölt játémezőket.

Ilyen jellegű szakmai társasjátékot hazánkban évről évre több százan vagy alig ezren már játszanak/játszunk, talán inkább erdészeti szakemberek, semmint laikusok. A játék teljesen életszerű, tirtarka központi tábláján kismillió erdészkerület erdősítés alá vont erdőrészlete található. A játékszabályok minden játékos tarsolyában vannak, törvények, erdőtervek és erdősítési tervek formájában, az erre kijelölt játékmesterek által jóváhagyottan és játék közben is felügyelve a játékszabályok megtartását. Minden egyes játékos erdősítési feladat jelenthet buktatót, kínálhat bónuszt az adott játékosnak objektíve és szubjektíve egyaránt. Ezért azután eleve nincs szükség dobókockára (*alea iacta est*), mert minden játékos tudja már kezdéskor, hogy hosszabb távon kiegyenlítődnek a sikerek és a balsikerek.

A játékosok nem mások, mint Állam bácsi és csapata, kontra az újabb magánerdő-tulajdonosok játékos csapatai, valamint gazdasági társaságok és csapataik. A csapatokon belül is főleg az erdészeti szolgálat, esetenként a természetvédelmi hatóság játékosai, kontra a kiterjedtebb erdőművelés játékosai. Nos, még valamit szükséges említeni, amit a legtöbb mai játéknál íratlan szabályok tiltanak: a kibicelést! A (szakmai és anyagi) felelősség nélküli beleszólást (leginkább hangulatkeltés, félre nem érthető utalás, csúsztatás, figyelemelterelés, bajusz-összeakasztás stb.) ez a játék elég jól tűri még.

A játék legfőbb kérdése, hogy az erdősítők az egész éves jól végzett munkát szakmailag el tudják-e adni Állam bácsi csapatának, és ha igen, jelenleg a legfőbb cél: az erdősítőknek a tavalyi

árszinten megszabott ellenértéket szabályszerűen bevasalni Állam bácsitól.

A játékosok immár két-három éve formálódó újabb elvek és elszámolások szerint kezdték/kezdik a lejátszott játékok értékelését, egy külön melléktáblán, röviden a hagyományos „E” lapon. A formálódó elvek és elszámolások ugyan hol közelebb, hol távolabb állnak a kiterjedtebb területen erdősítő, tehát gazdálkodni is kényszerülő egyik-másik játékos számára elfogadható szinttől, ez tehát adott esetben az Állam bácsi számára előny, mint az egyébként is szerencsételtett vevő előnye.

A játék végén tehát, a kismillió erdősítésről kitöltött „E” lapok alapján, ha nem is mindig komparatív módon, Állam bácsi csapata és az erdősítők csapata külön-külön (is!) értékelte/értékeli az éves erdősítési játékokat (a játék első üteme), hogy azután egyszerűbb vagy bonyolultabb egyeztetések után tisztázzák az eltérések okát, kompromisszumos megegyezésre jussanak és győztest hirdessenek (első győzelmi fokozat).

Az erdősítők csapata ezután a tisztánlátás és a következő évi játékok sikerének megalapozása végett (talán, mert érdekelt a sikerben!), a gazdálkodás igénye szerint (talaj-előkészítés, erdősítés, ápolás, védelem stb.) külön is feldolgozta/feldolgozza az elért eredményeket és a következő éves játék min-

den részletre (és erdőrészletre) kiterjedő teendőjét. És amíg Állam bácsit az érdeklő főleg a győzelemből, hogy egy-egy erdőrészlet mit visz a konyhára (a gazdálkodóéra) abban az éves játékban, addig az erdősítő játékos az is fenemód izgatja, hogyha éppen nem hoz a konyhára semmit abban a játékos évben, és merészelt dolgozni mégis, megnyit visz el egy-egy fránya erdősítés (Izgalom atyja, hagyd el!). A játéknak ez a második fokozata, amelynek – a lényegét tekintve – nincs győztese, teljesen eltér mondjuk a Teremtéstől, amelynek nincs vesztese, csak az erdősítő Én.

A 2000. évi erdősítési szakmai játékok (újabb eszjéá) melléktáblája, új „E” lapja – úgy tűnik – továbbra is hozamvezérelt. Remélhetően egyformán, egyként értelmezve használja majd a játékhoz Állam bácsi csapata és az erdősítők csapata is. Az egyezőség alapja („E” lapja!) így a játék első fokozatában biztosítva lenne (különösen, ha csak az egyik játékos értékelése futna, mint egylényegű, elfogadott, hivatalos eredmény!).

Az éves szakmai játékok szélesebb alapjainak rögzítése, költség szempontú adatok beépítése, a külön szakhatósági követelmények, tiltások gazdasági rendszerbe állítása újabb, minden játékos igényét tartalmazó „E” lap kísérletek eredménye is lehet(ne)!

Apatóczy István

A mi nyelvünk

Kissé hosszabban kell arról szólni, hogy valójában kinek vagy minek köszönhető ez a könyv. Hogy a nyelv mindannyiunké, mi sem bizonyítja jobban, mint ennek a kötetnek a megjelenése. Ugyanis nem a „szakma” kezdeményezése volt, azaz nem nyelvészek, irodalmárok, írók vagy valamely szerkesztőség összefogásának eredményeként üdvözölhetjük létrejöttét. Az Országos Erdészeti Egyesület Elnöksége határozta el, hogy államiságunk ezredik évfordulóját nemcsak a sajátosságaikból fakadó módon – például emlékparkok, emlékfák telepítésével – ünneplik meg, hanem anyanyelvünk tiszteletére könyvet jelentetnek meg. Részükről ez az elkötelezettség nem véletlen: amint azt a szerkesztő bevezetőjéből, pontosabban Útbaigazítójából megtudjuk, a magyar erdészeti szaknyelv kialakulása óta, azaz a

XIX. század közepétől az erdészek mindig is sokat törődtek mind szaknyelvükkel, mind pedig anyanyelvükkel.

(Édes anyanyelvünk)

SZAVAK

Szavak, csodálatos szavak.
Békítanak, lázítanak.

Eldöntenek egy életet.
Följárnak, mint a kísértetek.

Szárnyalnak, mint a gondolat.
Görnyedve hordnak gondokat.

Világot jelentenek,
Meghaltál, ha már nincsenek.

Dalolnak és dadognak ők,
Gügyögnek, mint a szeretők.

Ölnek és feltámasztanak.
Szavak, csodálatos szavak.

Jubász Gyula

Vita az erdőről

Olvasva a sajtóvitát, azt gondolom, az erdőről nem vitatkozni kell, hanem az erdőt rendeltetésének megfelelően kezelni. Különböző kategóriák vannak, melyek együtt is és külön-külön is a közjót kell, hogy szolgálják. Az erdőtulajdonos nem biztos, hogy erdész, az irányító pedig nem biztos, hogy tulajdonos. Az ország erdőszült területe 12–13% lehetett, ezt emelték fel vagy akarták(?) 18%-ra. Ennek lett a következménye, hogy a cellulóznárasokat is erdőnek nyilvánították.

Szerintem csak megtévesztés volt, hogy ezzel is igazolva legyen a szocialista gazdálkodás kimagasló fölénye. Kapásnövénynek neveztük, mert az is volt. Tudom, mert erdőtervező voltam, onnan mentem nyugdíjba. Állítom, hogy szép munka volt, csak nem mindig érvényesülhetett a szakszerűség. Mindig a népgazdasági „érdek” került előtérbe. Tisztázni kell, hogy mi az erdő?

Erdő az állomány felső-, ha van, alsószintje, cserjeszintje, lágyszárú növényzete, vadállománya, madarai a maguk odúival, búvóhelyeivel, védelmet nyújtó bokraival. A cellulóznárasok ezeknek a feltételeknek nem feleltek meg, ezeken keresztülvágtatott a vad, biztosabb védelmet keresve. A követelménynek annyiban felelt meg, hogy a területet faállomány borította. Volt

fenyvesítési korszak, ez azt jelentette, hogy az utak mellé általában fekete-fenyveseket telepítettek, mondván, ez szép, esztétikus. Ez igaz. Csak azt nem vették figyelembe, hogy a fenyő – gyantatartalma miatt – az egyik leggyűlékonyabb anyag. Napjainkban is tapasztaljuk, hogy a szép esztétikus látványnak milyen következményei lehetnek. Az egyik legvisszataszítóbb látvány a leégett fenyves. Vidékünkön elég gyakori, mert a köves, meszes talaj egyik kedvelt fája a fekete-fenyő, mely sok esetben emberi figyelmetlenség következtében lesz tűz martaléka. Nagyon remélem az utókor okul ezekből a szerencsétlen esetekből.

Az lenne a jó, ha nem az erdő nevelné az erdészt, hanem az erdész az erdőt. Tehát kölcsönösen hatnának egymásra a szó igazi nemes értelmében. Nagy probléma az, hogy állandóan a haszon, a haszonszerzés gondolata vetődik fel. Tudom, hogy ez lényeges, de nemcsak az kell, hogy irányítsa a gazdálkodót és a szakembert. Ugyanis van az erdőnek egy másik, nagyon fontos jelentősége. A levegő annyira szennyezett, hogy erdő nélkül igen nagy probléma lenne életkörülményeinkkel.

Erdőtervező voltam. Nem szívesen írtam elő ősi fák letermelését. Nemcsak azért, mert öregek, hanem egyéb funk-

ciókat is betölthetnek. A budai bükköst sem írnám elő, mert véleményem szerint olyan értéket képvisel, melyet ezzel a szóval, hogy haszon, nem lehet kifejezni. Ez kulturális, esztétikai, egészségügyi és élővilág-védelmi szempontból felmérhetetlen jelentőségű. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a nagyon beteg egyedeket nem távolíttatnám el, de azokat sem meggondolatlanul. Ez azt is jelenti, hogy *a gazdálkodásból érző szív is kell, nemcsak hideg ész!* A gép érzéketlen ugyan, de ha valaki érzéssel irányítja, sokkal tovább eltart, mintha valaki rúgja, dobja. Milliárdos lehetek, de mit ér a vagyon, a pénz, ha egészségem nincs! A növényvilág a Föld tüdejét is jelenti, tehát segít nekünk élni. Mi pedig a bölcsek, kik istenarc hordozói vagyunk, ne irtsuk ész nélkül a növényvilágot. Tényleg széles vita alakult ki az erdőről, a baj csak az, hogy általában olyan írások jelennek meg, melyek a laikusok agyában fogantak, tisztelet a kivételnek! Nem éppen szerencsés dolog, mert néha úgy tűnik, mintha valami, hajdan skatulyába zárt zseni szólalnának meg. Ugyanis sok esetben, mint tény közlik laikus megállapításait. Nem erdőfoltokról, hanem erdőkről beszéltem, ahol gazdálkodni lehet, nemcsak imitálni a gazdálkodást.

Nemes Kálmán
nyugdíjas erdőtervező

Pro és kontra a cédrusról

A cédrus előnyei:

– Kémiai és fizikai talajigénytelensége miatt meghonosodik ott, ahol más fafajta semmit vagy igen rossz eredményt ad.

– Humuszban és tápanyagban gyorsan javítja a talajt, a lehullott tűlevelek gyorsan lebomlanak, a mikorrhiza jól érvényesül.

– Fényigényes, de tűri az árnyékot is.
– Tűri a szárazságot, +40 °C.
– Elviseli a hideget, több, mint –25 °C-ot.

– Különösen szereti a déli kitétséget.
– A természetes felújítást eredményesen alkalmazhatjuk.

– Erős erdőtüz esetén mindig marad néhány magtermő fa.

– Jó ökológiai viszonyok között gyorsan nő.

– Sajátos esztétikai hatása és szépsége van.

– A levegő szennyeződétségét jól tűri, tisztítja a levegőt és erős fitoncid hatása van.

(Faforgácsot vagy kisebb fadarabokat ruhásszekrénybe helyezve, eltávolítják a molylepkéket.)

– Háromévenként nagy mennyiségű és jó minőségű magot ad.

– Értékes és tartós faanyagot ad, kiváló bútorfá.

– A fa termése rossz körülmények között az erdei- és fekete-fenyővel, jó körülmények között a duglászfenyővel azonos.

A cédrus hátrányai:

– A magkezelés és tárolás igen nagy szakszerűséget igényel.

– A csemetenevelés igen sok körülményt és felügyeletet követel (az átfekvés kiküszöbölése, előcsíráztatás, gombák elleni védekezés).

– A fásítások folyamán a vadkár elleni védekezés föltétlen szükséges ott, ahol sok apró- és nagyvad van.

– A levéltetű (*Cedrobium Laportei*), valamint egy igen kicsi hernyó (*Evetria vagy Epimotia cedricida*) okozhat komoly károkat a tűlevelek lerágásával. A cédrusmagot egy (*Megastigmus*) kis kuncak károsítja.

– Fája eléggé törékeny, tartószerkezetek alkalmazásánál túlméretezés szükséges.

– Gyümölcspolcként nem tanácsos alkalmazni erős illóolaj- és gyantatartalma miatt.

Tóth János

Kiszállítás erdei vasúton

Az ötvenes évek végén a Börzsönyi Állami Erdőgazdaság Kemencei Erdészete mellett vasútüzem működött. A vasútüzem önálló elszámoló egység volt, kemencei irodával. A vasútüzemhez kovácsműhely, bognárműhely, komoly vasúti kocsi-park tartozott. A vasúti kocsiból három típusra emlékszem. Személyszállító kocsi: ez lehetett négytonnás vagy kéttonnás. Búrkocsi: ez fakeretes, nyolcfüles, kéttonnás kocsi volt szélesítőtől rönkszállításhoz, dupla rakoncával elől-hátul sarangolt választékok szállítására. A pálya 600 mm nyomtávú, 5 kg-os, ritkán 7 kg-os sínekből épült.

Az erdészet dolgozói reggel a vasútüzem állomásán gyülekeztek, sokszor 800–100 erdőművelő asszony, fakitermelő férfi utazott a kisvasúton. Személyszállításhoz tehát gépkocsi nem állt rendelkezésre, hanem vasúti kocsi vitte ki a 9 km-es fővonalon a dolgozókat. A nyitott kocsik ülései a sínekkel párhuzamosan helyezkedtek el, ezáltal mindkét oldalon ülőknek tökéletes térbeli látást biztosított. A tavasztól ősziig tartó időszakban ez kellemes utazást jelentett. Télen viszont ez a fajta utazás elviselhetetlen volt, főleg ha figyelembe vesszük, hogy akkoriban nappal sem volt ritka a (–10)–15 fokos hideg. A pad, amelyre ráültünk, deres, hi-

deg, átfagyott volt. Az embernek olyan érzése volt, mintha jégen utazna. Gyakran előfordult, hogy a 8 km-es sebességgel közlekedő vonat mellett szaladtak az emberek, különben lefagytak volna róla. Egy-egy vonat a teherkocsikkal együtt 8–10–15 kocsiból is állott. A fővonalból több helyen leágazott mellékvonalak már mozdonyral nem voltak járhatók, ezért a Dosnánál, Bacsínánál, Rakattyas völgyénél az odatarozó kocsikat lekapcsolták, és a vonat ment tovább. A Bocsinai völgy bejáratától még 3,5 km-es számvonalon kellett tovább közlekedni. A közelítést végző lovakat itt rákapcsolták a búrkocsira, és a 60–70 ezrelékes pályán már a lovak húzták egyenként tovább a teherkocsikat a rakodóig. A búrkocsira persze felült még 2–3 ember a kocsison kívül. Visszafelé a megakart kocsik gravitáció útján gurultak le. Az erős nagy testű sodrott lovak nagyon elfáradtak, amíg felértek a rakodóig, hiszen azután rövid pihenő elteltevel mentek tovább közelíteni.

A kisvasúti fuvarozás legnagyobb ellensége a síre hajolt fű, a jeges, nedves sín volt. Ha a lágyszárú ráhajlott a síre, a kocsit nem lehetett megállítani. Megcsúszás ellen kétféleképpen lehetett védekezni, úgy, hogy száraz homokot szórt az utolsó fogatos a sínekre homokosládából vagy vödörből. A homokot a fű-

tött garázsban szárították és reggelente vitték magukkal az emberek. Gyakran a fővonalat is homokozni kellett, amit a mozdonyba szerelt homokozó „automata” oldott meg. A másik fékezőrendszer a fasín volt. Bizonyos távolságokra a lejtőfoktól, a pálya állapotától függően 6–7 cm széles, 2–3 m hosszú fasínt rögzítettek a rendes sín mellé úgy, hogy az 1–2 mm-rel magasabban álljon a vasúti sínél. Homokozáskor általában a fasíneket is homokozták. A búrkocsira három erdei úrméter tűzifát vagy 2,20–2,50 köbméter rövid, két-három méter hosszú rönköket raktak fel. Sarangolt választék szállításakor elől és hátul is két-két darab hosszú rakoncát és két-két darab rövid, egy méteres rakoncát raktak, közé egy-egy keresztfát tettek. A belső hosszú rakoncák ugyanis nem bírták volna el a súlyt, ami rájuk nehezedett. A fékállásnak mindig szabadon kellett volna maradni. A fatermelő, vasúti szállító ezt a legtöbb esetben berakta tűzifával. Rönkszállításnál szélesítőket használtak. A két szélesítő négy rakoncával biztosította a rönkszállítást. A felrakás gurítófán történt. 3–4 ember gurította fel a méretes rönköket a kocsikra. A lerakódás érdekes és balesetveszélyes volt. A megszorult rakoncát már nem lehetett kihúzni a fülekből, ezért a bütü felől állva, fejszével



Hazafelé az erdei vasúti kocsin (1966)

kifaragták a rakoncát, majd pajszerrel megmozgatták a rönköt, így az egész rakomány legurult a kocsirol.

Két emlékezetes eseményre emlékszem ebből az időből:

Az egyik esetben siettünk volna hazafelé (valamilyen vallási ünnep volt éppen), amikor a gravitációval lefelé guruló kocsi lelépett a sínről. Úristen – gondoltam –, most le kell rakni az egész rakományt és helyre tenni a kocsit. Nem ez történt. A kocsi előtt keresztbe tettek egy 20–25 cm átmérőjű dorongot, egy 2,5–3 méteres rudat vágunk, amit a kocsi alá dugunk 50–60 cm-re, és a dorongra rányomva a rudat, felemelték a kocsit és visszatették a sínre. Az egész öt-tíz percet vett igénybe.

A kocsi azért lépett le gyakran a sínről, mert a pálya szinte sohasem volt 100%-osan jó állapotban. Ez azonban balesetveszélyt nem jelentett.

A másik emlékezetes esemény akkor történt, amikor a dolgozók megkértek, hogy engedjek le egy bükkörönkel megakart bukni. A kocsi teljesen szabálytalanul volt megakart, a fékállás elöl volt, a rönkök pedig elől-hátul kilógtak a kocsi hosszából. Úgy 5–6 km-t tehettem meg, amikor az én kocsim megcsúszott és rakétabességgel rohant befelé az állomás felé. A Dosnai rakodón pedig befékezve állt egy másik, hasonlóan szabálytalanul megakart kocsi. (Egy másik völgyből engedték be, csak megálltak rövid időre.) Nem tudtam a fékállásból leugrani, mert mellettem, mögöttem rönkök zárták el a lehetőséget. A két kocsi nagy csattanással csapódott össze, a rönkök centiméterekkel mellettem csapódtak egymásba. Újjászülettem! – hiszen, ha az álló kocsiból egy rönk középben áll ki, engem a mögöttem lévő rönkhöz tapaszt, azt nem éltém volna túl.

Az ilyen epizódok ellenére sem élelkszem komolyabb balesetre.

Később bevezetésre került a komplex termelés, ami azt jelentette, hogy ugyanaz a brigád végezte el a termelést, lovas közelítést, vasúti fuvarozást. A dél-előtt ledöntött fa este már a kemencei fatelepen volt lerakva gépkocsival (molotov) szállítható helyen.

Az iparvasút (erdei vasút) a maga idejében romantikus, gazdaságos, nehéz fizikai munkához kötődő, télen kellemetlen, balesetveszélyes, környezetbarát, a levegőt nem szennyező, egyszerű és főleg nélkülözhetetlen szállítóeszköz volt. Visszagondolva örülök, hogy részese lehettem az erdei vasúton végzett személyes teherszállításnak úgy is mint erdész, úgy is mint vasútüzem-vezető.

Kép és szöveg: **Vajda Pál**

Szennyvizeink hasznosítása

Állattartó telepeink szennyvizei vagy akár a lakossági kommunális szennyvizek megtisztítása jelentős költséget emészt fel.

Már 26 évvel ezelőtt olyan szennyvízhasznosítást csináltam 10 000 férőhelyes sertéstelep szennyvizének felhasználására, ami akkor egyedülálló volt. Csodálkozom, hogy azok a vízgazdálkodási szervek – mert akkor azok ellenőrizték a talajvizek minőségét – nem ajánlották másutt a szennyvíz ilyen hasznosítási módját, amit akkor kidolgoztunk.

Lényege:

Nyárerdő-telepítéssel a szennyvíz feldolgozása

– A szennyvíz feldolgozásához az erdősíntendő terület tereprendezése. Megfelelő lejtéssel a sorok egyenes szennyvízellátása, melynek feldolgozása csak így lehetséges.

– A talaj-előkészítéssel egy időben hektáronként 4–6 t tőzeget kell bedolgozni (termőhelytől függően) egyenesen a talajba, hogy megakadályozza a szennyeződés mélyebb talajrétegbe történő szivárgását.

– A szennyvíz szűrése, ülepítése. Az ülepítő medencékből a szennyvíz kijuttatása az erdőterületekre.

– A szennyvíziszap hasznosítása, komposztálása, mezőgazdasági művelésű területek talajerő-utánpótlására (gyümölcsösökben és szántóföldön).

– A kijuttatott szennyvíz oxidációs folyamatának felgyorsítását a sorközök ápolásával, a talajszerkezet szellőztetésével folyamatosá kell tennünk.

A szennyvizek ilyen formán történő hasznosítása az erdőre olyan kedvező hatással van, hogy véghasználatú fatömeg mellett a vágásfordulót felére csökkenti.

Ha 10 000 férőhelyes sertéstelep szennyvízhasznosítását 20 ha nyárfás szikkasztóval biztosítani tudjuk, akkor véleményem szerint kommunális szennyvíz hasznosítására is megoldható a nyárfás szikkasztó hasonló módon.

Településeink szennyvíztisztítása nyárfás szikkasztó üzemeltetésével töredékébe kerülne a szennyvizek fizikai és kémiai megtisztításának.

Az ilyen erdőtelepítések finanszírozására lehetőség van a környezetvédelmi pályázatokból. Csak egyszeri költségként merül fel a terület tereprende-

zése és kialakítása a szennyvíz kijuttatásához.

Az erdőtelepítések hosszú ideig alkalmasak a szennyvíz hasznosítására.

A letermelt erdő felújítása nem jár újabb tereprendezéssel, ha az egyszer megfelelően készült el.

A szivattyúrendszer üzemeltetése folyamatos költség, mely töredékét sem teszi ki a másik szennyvíztisztítási költségnek.

Nyárfás szikkasztó rendszerekkel, kevés beruházással, országosan is jelentős szennyvízhasznosítással tudnánk felszíni talajvizeink szennyeződését mérsékelni vagy akár megszüntetni. Rövid időn belül (3–5 év alatt) felszámolhatnánk azokat a szennyeződések, melyek településeink környezetét szennyezik.

Természetesen ehhez az kell, hogy érdeemben foglalkozzunk a technológiával, hisz olyan 26 éves szennyvízhasznosítási rendszert ismerünk, mely már 15 éves korában adott vágásért nem nyarat, melynek letermelése után a felújítás biztosítja a folyamatos szennyvízhasznosítást és megóvja a talajt a szennyeződéstől és tisztítja környezetét levegőjét.

A több, mint 250 m³/ha kitermelt fatömeg nem jelent elhanyagolható jövedelmet 15 évenként.

Érték tovább még az is, hogy az ülepített szennyvíziszap (szerves trágya) a mezőgazdasági kultúrákban értékesebb és hasznosíthatóbb, mint a műtrágya.

Ennyit szántam gondolatébresztőnek. Tapasztalataimmal továbbra is állok rendelkezésükre.

Rókus József
erdész

Az Ipoly Erdő Rt. keres fiatal erdőmérnököt műszaki vezető munkakör betöltésére.

Jelentkezni Barton Gábor humánpolitikai főmunkatársnál lehet, az alábbi címen:

**Ipoly Erdő Rt.,
2660 Balassagyarmat,
Bajcsy-Zs. u. 10.**

Megjelent



Megjelent Schandl Lajos erdész-technikus visszaemlékezéseinek ötödik kötete

Az erdészeti szépirodalom Schandl Lajos újabb munkájával gyarapodott. Ebben az évben jelent meg az ötödik novel-láskötete „Radián” címmel. Ha az öt kötetet egymás mellé állítjuk, egy erdész-élet pereg le előttünk annak minden nehézségével, örömeivel és humorával. Könyveinek külön értéke az is, hogy visszaemlékezéseit, történéseit egy-két oldalon sűríti össze, így az olvasásra csak rövid rendelkezésre álló időt is ki lehet használni. Az egyes történetek közé besorolt egy-egy vers igazi szellemi felüdülést jelent. Szakmai hitvallása mellett szeretettel emlékezik meg német eleiről, ugyanakkor kicseng a magyar hazájához való hűsége és ragaszkodása. Könyveit áthatja a mélységes istenhite, ami életének vezérfonala is volt, annak ellenére, hogy kisiskolás korától kezdve az ateizmus lelket ölő hatásainak volt kitéve.

Könyveiben közvetlen munkatársai-val, az erdő munkásaival kezdődően a főnökeivel való kapcsolatait kendőzetlenül írja le. Különösen fájdalmasan érintve többször is visszatér egyes fiatal kezdő erdőmérnököknek a technikusokat lekezelő magatartására, ugyanakkor nagy szeretettel és tisztelettel emlékszik meg azokról, akik alacsonyabb képzettségű munkatársaikat megbecsülték, sőt még a véleményüket is egyes esetekben kikérték és meghallgatták.

Schandl Lajos első könyve 1994-ben jelent meg „Tő mellett” címmel. Ebben élete első benyomásaira, iskolai és kezdő szakmai éveire emlékszik vissza prózában és versben elbeszélve. Két évre rá jelenik meg a „Közbenső rakedón” címmel a következő kötete. Ebben a könyvben fiatal erdészéletének örömeit, vidámságait, az itt-ott felmerülő, de a fiatalság miatt könnyen leküzdhető szolgálati nehézségeket könnyed hangvétellel tárgyalja. Ezt a két könyvet a bőséges és kedves illusztrációk még élvezetesebbé teszik.

Komoly hangvételű harmadik könyve „Feladállomáson” címmel látott napvilágot. „Bevezetés”-e munkás életének rövid, talán kissé szomorúan megírt története. Ez a szomorúság leng át a

történeteken, mintegy érezve az elmúlt fiatalság miatti sajnálkozást, bár némelyiken még a régi humor ki-kicsillan. Ez a könyv a szerző magán-, családi és erdészéletének epizódjain kívül még a társadalmi élet fonákságait is kivesézi, így az olvasó az akkori időkről is reális képet kaphat.

1998-ban megjelent „Vallott a Duna” című kötete. Ez a könyv az előzőktől eltér, mert ebben az annakidején Magyarországra, közelebbről Visegrádra telepített németek életéről, saját családjának hazai történetéről és ausztriai rokoni kapcsolatairól ad érdekes mozzanatokot, megoldva erdészéletének néhány eseményével. A szokásos próza közötti versek itt sem hiányoznak.

Ebben az évben jelent meg irodalmi munkásságának ötödik kötete „Radián” címmel. Ebben a könyvben ismét visszatért az erdőhöz, és név szerint emlékezik meg munkatársairól és az erdő munkásairól. Ne tévesszen meg senkit a „Csak mérnöki végzettségű egyén” keserű hangvétele, amely egy nagy gyakorlattal bíró, jó képességű erdésztechnikustól érthető, ugyanakkor tisztelettel emlékezik meg a munkatársakat megbecsülő, eredményes munkát felmutató emberséges vezetőkről. Ebben a kötetben leírt történetek a becsületesen végzett munkával járó megbecsülést példázzák, kemény keresztény kiállását pedig a könyv első eszmefuttatása az „Apostoli hitvallás”, a „Credo” bizonyítja.

Reméljük, hogy Schandl Lajos kollégánkban még van annyi emlék és gondolat, amivel erdészeti szépirodalmunkat tovább gazdagíthatja.

Schandl könyvei az erdésziskolákban kiváló jutalomkönyvek lehetnének.

Dr. Kollwenz Ödön

*

Megjelent a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Állami Erdészeti Szolgálat kiadásában dr. Balázs István szerkesztésében a **Szövetkezeti erdőgazdálkodás a társult erdőgazdálkodás formája** című kiadvány.

A tartalomjegyzéke szerint, témáját tekintve lényegében több annál, mint amit a címe elárul.

A társult, az egyéni és a szövetkezeti erdőgazdálkodást egyaránt tárgyalja, igaz, a szövetkezeti erdőgazdálkodásból, annak történelmi áttekintéséből kiindulva, egészen az egyéni és társult erdőgazdálkodást érintő jogszabályok felsorolásáig.

Valamennyi, napjainkban lehetséges társult erdőgazdálkodási formát bemutatja, amelyet az erdőtulajdonosok az

erdejük fenntartása, kezelése, hasznosítása céljából – miután az erdőterületeket osztatlan közös tulajdonba kapták – létrehozhatnak, megalakíthatnak. Természetesen a klasszikus értelmű egyéni erdőgazdálkodásról csak érintőlegesen szól a kiadvány, mivel ott az erdőtulajdonos, mint az adott erdőterület egyedüli tulajdonosa – az erdőterület elhelyezkedése, nagysága, helyrajzi száma és egyéb tényezők alapján elhatárolható volt mások erdejétől – nem köteles az üzemtervszerű erdőgazdálkodás végzéséhez másokkal társulni – olvashatjuk az előszóban.

Jó szívvel ajánlja a kiadványt az erdőtulajdonosoknak és az érintett erdészeti szakembereknek is.

A szerkesztő

Dr. Balázs István

Beszerezhető valamennyi Állami Erdészeti Szolgálat hivatalában

*

Megjelent Nowinszky László: **Fénycsapdázás** c. kötete

Régi megfigyelések és feljegyzések Arisztotelész óta tanúsítják, hogy az éjjel repülő rovarok vonzódnak a mesterseges fényhez. Az első magyarországi írásos emlék a XVII. századból származik. Szilágyi „gyertyára szökelő lővöldék”-ről tudósít, Landovics pedig arról számol be, hogy „a pillangóférgek kedvelik a gyertyavilágot”.

Az első kezdetleges fénycsapdákat a XIX. század második felétől a rovargyűjtők (Wény, Horváth, Gabrielli) alkalmazták. Abafi-Aigner a századforduló éveiben petróleumgőz-lámpa mögé kifestett fehér lepedővel, aszalt alma csalékkal gyűjtött a budai hegyekben. Az első, villanyégővel üzemelő, egyszerű fénycsapdát mintegy 100 évvel ezelőtt fejlesztették ki.

A fénycsapdákat már a XVIII. század végén megkísérelték felhasználni növényvédelmi célokra is. Eleinte a kártevő rovarok megsemmisítése volt a cél. Roberjot az esti órákban tüzeket gyújtott a szőlőskertekben és a tűzbe repülő szőlőilonca-imágók elégték. A XX. század elején Franciaországban és Algirban Chatanay és Marchal villanyfényvel kísérelte meg a szőlőmolyok gyérítését. Sajnos ez a módszer nem alkalmas a kártevő fajok egyedszámának jelentős csökkentésére – írja bevezetőjében a szerző.

Az irodalomjegyzékben feltüntetett 669 forrás jelzi, hogy alapos munkát végzett a szerző! A 200 példányban megjelent kiadvány bizonyára alapműve lesz a témában dolgozó érdeklődőknek.

Városavató ünnepség Visegrádon

Visegrád a millennium évében újra városi rangot kapott. A városavató ünnepség keretében *dr. Áder János*, az Országgyűlés elnöke köszöntötte a régi-új város polgárait és nyújtotta át a millenniumi zászlót, *Lajtár József*, BM helyettes államtitkár pedig a város kulcsát adta át *Hadházy Sándor* polgármesternek.

Visegrád, mint város, a XIV. században élte fénykorát, amikor is országos, valamint uralkodói intézmények székhelye volt, vagyis gyakorlatilag főváros. I. Károly király, az Anjouk nápolyi udvarából ideszármazott Árpádházi-ronkon 1323-ban idehozta és itt őriztette a Szent Koronát, amely ezt követően kisebb-nagyobb megszakításokkal közel 200 évig volt a Fellegvár öregtornyában. 1335-ben királytalálkozó színhelye volt Visegrád, ahol a magyar, lengyel és a cseh király tanácskozott. Ez az esemény adta a „mintát” az 1991. évi visegrádi találkozóknak, amikor Magyarország, Lengyelország és Csehország vezetői hamisítatlan történelmi környezetben ültek tárgyalóasztalhoz.

Visegrád városi jellege, léte a török-dúlás idején szűnt meg.

Várossá nyilvánításának ma (is) számos követelménye van: térség, szerepvállalás, általában 10 000 fő feletti lélek-

szám, infrastrukturális fejlettség stb. Visegrád várossá nyilvánítási pályázata – hasonlóan Pannonhalmához vagy Villányhoz – elsősorban nem ezekre a követelményekre épített. Visegrád a városi rangot elsősorban történelmi városként kapta, hiszen 1600 főnyi állandó lakosával valószínű a legkisebb lélekszámú magyar város.

A városavatásnak több erdészeti vonatkozása is volt.

A képviselőtestület egyhangú szavazással Visegrád első díszpolgárává az idén 80 éves *dr. Madas László* erdőmérnököt, a Pilisi Állami Parkerdőgazdaság nyugalmazott igazgatóját választotta. A kihirdetést a nagyszámú közönség percekig tartó vastapsa kísérte, jelezve a hely- és környékbeliek egyetértését és Laci bácsi – mert Visegrádon mindenki csak így hívja – tevékenységének elismerését.

50 éve, 1950-ben került Visegrádra. Erdészettervezőként, erdőgazdasági igazgatóként sokat tett Visegrád és a térség (Dunakanyar, Pilis, Budai-hegyek) fejlesztéséért, természeti értékeinek megőrzéséért. A megvalósítás természetesen csapatmunka volt – ahogy ezt ő is mindig hangsúlyozza –, de legendás szerénysége ellenére a „motor” vitathatatlanul ő volt.

Polgármester úr kitüntetést indokló méltató szavai tehát az erdészeknek, az erdőgazdaságnak is szóltak, amikor is az infrastruktúra kiépítéséhez, a vendégforgalom fejlesztésére, a munkahelyteremtésre utalt. Az indoklásból kicsengett, hogy *dr. Madas László* tevékenységén keresztül az erdészek-erdészeti jelenléte és munkája is jelentősen hozzájárult a városi cím elnyeréséhez.

A teljesség igénye nélkül megemlítek néhányat ezek közül:

- a feldolgozás beindítása. Ebből fejlődött ki a Lepencei Feldolgozó Üzem,

- építésvezetőség létrehozása, az erdőfeltárás nagyléptékű megvalósítása,

- a Fellegvár-panoráma út megépítése,

- a Pilisi Állami Parkerdőgazdaság megszervezése, majd központjának Visegrádra telepítése 1975-ben, akkor, amikor mindenki a nagyvárosokba törekedett,

- a szervezet kialakításával együtt a parkerdő-gazdálkodás gyakorlati megvalósítása több 10 000 ha-nyi területen,

- Visegrád–Mogyoróhegyi kirándulóközpont megvalósítása, amely országosan, de talán Európában is iskolapéldát teremtő vállalkozás volt az ifjúság környezet-, természet- és erdővédelmi nevelésében, oktatásában,

- a lepencei termál- és gyógyvíz feltárásnak kezdeményezése, szorgalmazása. Az eredményt ma a strand és a palackozott ásványvíz jelzi,

- a Parkerdőgazdaság több száz térségbeli polgár számára adott (és ad ma is) tisztes munkát és megélhetést.

Dr. Madas László 1983-ban vonult nyugállományba, de ezt követően a mai napig is aktív részese a szakmai és a visegrádi közéletnek. Személyes példám alapján is mondhatom, hogy a vele való találkozás-beszélgetés szuggesztív egyénisége és bölcsessége révén óriási élményt, hitet és erőt ad.

További erdészeti vonatkozás, hogy a háromnapos ünnepség megrendezését támogató 14 szervezet között megtalálható volt „A mi nyelvünk” c. könyv kiadását is támogató Pilisi Parkerdő Rt. és az UTILIS Kft. is.

A Parkerdő Rt. székhelye ugyan nem változott, de Visegrád várossá nyilvánítása kapcsán némi szomorúsággal állapíthatjuk meg, hogy most már valamennyi erdőgazdasági központ városban található.

Kép és szöveg: **dr. Szikra Dezső**



Dr. Madas László az új város első díszpolgára



Főtitkári beszámoló

1. Egyesületünk Titkári-Szakosztály-vezetői Bizottsága (X. 5.) ülést tartott, amikor is megtárgyalásra került a Küldöttközgyűlés elé terjesztendő új Kitüntetési Szabályzat. A sok hasznos javaslat az elnökségi ülésre kerül további megtárgyalásra. A Bizottság javaslata szerint, mivel az elmúlt évben a tagdíjak nem kerültek növelésre és a későbbiekben túl nagy mértékű emelés válna szükségessé, ezért 2001. évben a tagdíjakat az infláció mértékével, 10%-kal javasolja növelni.

2. *Roland Migende*, Egyesületünk tiszteletbeli tajga, az Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály németországi partnere, támogatója szervezésében (X. 15–21.) tíztagú szakosztály-delegáció járt Nordrhein–Westfalen tartományban, ahol egyhetes szakmai programon vettek részt. Bonnban, a Magyar Köztársaság Nagykövetségének Hivatalában ünnepélyes fogadás mellett került aláírásra a soproni és az arnsbergi erdei iskola együttműködési megállapodása, mely előfutára egy szélesebb körű együttműködésnek a két ország e témában dolgozó erdészei között. Köszönjük Migende úrnak és feleségének az odaadó, kedves fogadtatást.

3. A Magyar Tudományos Akadémia 175 éve történt megalakulása alkalmából (X. 16.) rendezett nagycenki és soproni rendezvényeken Egyesületünket *Káldy József* elnök képviselte.

4. Szociális Bizottságunk (X. 19.) ülést tartott, ahol elosztásra került az 1% adóból származó és a Küldöttközgyűlés által meghatározott 600 eFt. Köszönjük a személyi jövedelemadóból való támogatást és már most kérjük a tagságot, hogy a következő év elején esedékes adóból is támogassák Egyesületünket. Köszönjük.

5. A MILLENNIUMI ERDŐK HETE lezárása alkalmából sajtótájékoztatót szerveztünk (X. 24.) Budapesten a Vajdahunyadvár erdészeti kiállításának helyiségében. *Barátossy Gábor*, az Erdészeti Hivatal elnöke rövid bevezetője után a jelenlévők kérdéseire *Gémesi József*, az ÁPV Rt. ügyvezető

igazgatóhelyettese és *Káldy József* elnökünk válaszolt. *Gerely Ferenc* ügyvezető igazgató bemutatta a *Gerely Gábor* erdőmérnök ötlete alapján készülő, „ERDŐGAZDA” erdészeti társasjáték első példányát, melynek létrehozását Egyesületünk anyagilag is támogatja.

6. *Gerely Ferenc* a Silvacons Kft. ügyvezető igazgatója szervezésében, Egyesületünk elnöke, általános alelnöke, aki a külkapcsolatokért felelős és főtitkárunk rövid megbeszélésen találkozott (X. 24.) a magánlátogatáson Magyarországon tartózkodó Svéd Erdészeti Egyesület igazgatójával, *Lars-Olof Österström* úrral és lapjuk főszerkesztőjével. Mindkét fél kifejezte együttműködési szándékát.

7. *Káldy József* elnök és *Ormos Balázs* főtitkár hivatalukban kereste fel *Éder Tamás* ÁPV Rt. ügyvezető igazgatót és *Gémesi György* ügyvezető igazgatóhelyettesét (X. 25.). A találkozón az eddigi együttműködés tapasztalatairól és a jövő évre vonatkozó tennivalókról esett szó.

8. Elnökségünk (X. 25.) ülést tartott, melyen a következő határozatok születtek: (Lásd 352. old)

9. Egyesületünk klubhelyiségében (X. 26.) megalakult a „Tanúsítási Rendszerek Szakosztálya”, 26 fővel. Az elnöki tisztelet titkos szavazással *Marosi György*, az ERTI Soproni Kísérleti Állomásának tudományos osztályvezetője, a titkári posztot *Iványi Miklós*, a ZALAERDŐ Rt. Min. és KIR vezetője nyerte el. Elnökségünk következő ülésén hagyja jóvá a szabályos megalakulást. Eredményes munkát kívánunk a szakosztály tagjainak és tisztségviselőinek.

10. Az FVM Erdészeti Hivatala, illetve Erdészeti Szakbizottsága a 2000. évi közcélú feladatok támogatására beadott pályázataink közül az erdőtelepítés fontosságát hangsúlyozó kiadvány kiadását a későbbiekben kívánja napirendre tűzni Egyesületünk pályázatát is figyelembe véve. Sajnálatosul vettük tudomásul, hogy nem támogatták az országos és Budapest környéki közönségkapcsolati programokat, mivel ezek nem illeszthetők az Erdészeti Hivatal PR program politikájába. Támogatásra érdemesnek találták, melyet külön köszönünk, az Erdészeti Lapok kiadási nyomdaköltségeinek 50%-át, 2,6 millió Ft erejéig. *A támogatás elősegíti az Erdészeti Lapok színes formátumban való megjelenítését.*

Öregdiákok közgyűlése

Az idén volt 16 éves a Soproni Erdész és Faiparos Diákok Baráti Köre. A mintegy ötszáz fős taglétszámmal működő egyesület tagjai a most kettős jubileumát ünneplő Iskola egykori diákjai és tanárai.

Erre az ünnepi napra hívtuk össze a Kör rendkívüli közgyűlését is, hogy Alapszabályunkat a Soproni Városi Ügyészség javaslatainak megfelelően módosíthassuk. Főleg a Kör vezető szervei feladatainak egyértelmű meghatározása, illetve elkülönítése vált szükségessé.

Tagságunk régóta nem látott, nagy létszámban jött össze! *Dr. Furbás Oszkár*, tanárelnökünk rutinos levezetésével hamar sikerült „pontot tennünk” az egyetlen napirendi pont végére.

A szakestély vidám hangulata során meghatódva hallgattuk *Bakonyi Imre* bátyánk verseit.

A Soproni-hegység erdeiben *Román József* vezetőségi tagunk kalauzolt a szakmailag is legérdekesebb helyszínekre. *Dr. Kondor Antal* tanár úr kiegészítő magyarázatát hallgatva egy kissé újra diákoknak érezhettük magunkat. Az Iskola jubileumi könyvét tagjaink számára – az éves beszámolóval együtt – karácsonyig postázni fogjuk. Ebben egy-egy idős vagy már elhunyt tanárunk életútjának bemutatása után az egykori tanítványok visszaemlékezései teszik az arcképcsarnokot még életesebbé.

Továbbra is várjuk a Sopronban végzetek jelentkezését a Baráti Körbe! Belépési nyilatkozat az Iskola címén igényelhető.

Dr. Rumpf János
titkár

Az OEE Elnökségének határozatai

2000. október 24.

10/2000. (október 24.) sz. határozat

Az elnökség a Kötvetési Szabályzat tervezetét a módosítások beépítése után egyhangúan elfogadta és alkalmasnak találta a Küldöttközgyűlés elé terjesztésre. (Jelen volt 6 fő elnökségi tag.)

11/2000. (október 24.) sz. határozat

Dr. Csötönyi József Bedő-díjas erdőmérnök új egyéni, szakmai címek adományozására tett javaslata nem tartozik az Egyesület hatáskörébe, ezért kéri a beterveztőt, hogy illetékes tárca felé nyújtsa be javaslatait. Egyhangúan elfogadva. (Jelen volt 6 fő elnökségi tag.)

12/2000. (október 24.) sz. határozat

A Természetvédelmi Szakosztály megalakulását – *dr. Markovics Tibor* szakosztályvezető írásos anyaga és szóbeli kiegészítése alapján – az elnökség egyhangúan elfogadta. (Jelen volt 6 fő elnökségi tag.)

13/2000. (október 24.) sz. határozat

A Titkári-Szakosztályvezetői Bizottság ülésén javasolt 10%-os tagdíjemeléssel az elnökség egyetért. A tagdíjak összegének és az Erdészeti Lapok árának 2001. évi módosítását az alábbiak szerint terjeszti a Küldöttközgyűlés elé jóváhagyásra. (lásd a táblázatot) Egyhangúlag elfogadva. (Jelen volt 6 fő elnökségi tag.)

14/2000. (október 24.) sz. határozat

Az elnökség az Informatikai és a Gazdaságtani Szakosztályokat működésképtelenségük miatt megszünteti, utat engedve az új alapokon való tagsági újraszerveződésnek. Egyhangúan elfogadva. (Jelen volt 6 fő elnökségi tag.)

Jegyzőkönyv az OEE Természetvédelmi Szakosztályának alakuló üléséről

Az alakuló ülés időpontja: 2000. augusztus 23.

Az alakuló ülés helye: Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar Növénytan Intézetének előadóterme, Sopron, Bajcsy-Zs. u. 4.

Az ülést levezette: *dr. Bartha Dénes* egyetemi tanár, intézetvezető.

Jegyzőkönyvvezető: *Németh Csaba* természetvédelmi felügyelő.

1. *Dr. Bartha Dénes* ismertette azokat a körülményeket, törekvéseket, melyek a Szakosztály megalakításának gondolatához vezettek. Megállapította, hogy a jelenlévők száma lehetővé teszi szakosztály alapítását.

2. Az alapító okirat tervezetének megvitatása

– *Dr. Bartha Dénes* ismertette az Alapító Okirat tervezetét, melyet a jelenlévők nyílt szavazáson egyhangúan elfogadtak.

3. A Szakosztály vezetőinek megválasztása

– A levezető elnök javaslatot tett a Szakosztály vezetésére az alábbiak szerint:

elnök: *dr. Markovics Tibor* igazgatóhelyettes, Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság

elnökhelyettes: *dr. Pájer József* tanácsvezető egyetemi docens, Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar

titkár: *Keresztes László* csoportvezető, Szombathelyi Erdőgazdasági Részvénytársaság

– *Dr. Pájer József* bemutatkozott és javaslatot tett az Egyesület más szakosztályaival való együttműködésre.

– *Csepányi Péter* javasolta *Duska Józsefet* az elnökségbe, de ő ezt köszönettel visszautasította. Ugyancsak javasolta *Balogh Lászlót* elnökhelyettesnek.

– *Völgyesy Antónia* ifjabb *Reményfy Lászlót* javasolta titkárnak.

A jelenlévő jelöltek a jelölést elfogadták, a távollévők egyetértő nyilatkozatát nem lehetett beszerezni.

– Szavazatszedő és szavazatszámlláló bizottság alakítása

elnök: *dr. Sonnevend Imre*

tag: *Duska József*

A titkos szavazás eredménye:

leadott érvényes szavazatok száma: 23

Dr. Markovics Tibor elnökre 22 igen, 1 tartózkodás

Dr. Pájer József elnökhelyettesre 12 igen

Balogh László elnökhelyettesre 11 igen

Keresztes László titkárra 18 igen

Ifj. Reményfy László titkárra 5 igen

Választott elnök: *dr. Markovics Tibor*

Választott elnökhelyettes: *dr. Pájer József*

Választott titkár: *Keresztes László*

4. – *Dr. Markovics Tibor* ismertette a Szakosztály megalakításának előzményeit és a Szakosztály munkájával kapcsolatos elképzeléseit. Kérte a 2000. évi munkaterv elkészítéséhez a javaslatokat.

– *Duska József* javasolta, hogy 2000. október második felében szervezzen a Szakosztály kihelyezett ülést a Bükkben, ahol megismerkedhetnek a résztvevők az erdőgazdálkodók és a természetvédelmi szakemberek közös céljaival, érdekeivel, a természetközeli erdőgazdálkodás lehetőségeivel. Lehetőség volna ezen alkalommal a csonka 2000. és 2001. évi munkaterv összeállítására. (A Szakosztály tagsága a javaslatot egyhangúlag elfogadta.)

– *Dr. Bartha Dénes* javasolja a társ szakosztályokkal közös rendezvények tartását.

Németh Csaba
jegyzőkönyvvezető

Megnevezés	2001. évi					EL ára
	Tagdíj	Fizetési határidő	Tagdíj+EL	Fizetési határidő		
				70%	30%	
Nyugdíjas, tanuló, katona, GYED	200.-	márc. 15.	1900.-	márc. 15. 1330.-	szept. 31. 570.-	
Aktív dolgozó	1000.-	márc. 15.	3800.-	márc. 15. 2660.-	szept. 31. 1140.-	
Piaci értékesítés	–	–	–	–	–	5100.- (ÁFA-val)
Pártoló jogi tag	szerz. sz.	szerz. sz.	–	–	–	3900.-
Jogi tag	–	–	–	–	–	3900.-

Erdészeti gépesítési tanulmányút Németországban

Az Országos Erdészeti Egyesület Gépesítési Szakosztálya ebben az évben németországi tanulmányutat szervezett. A szakosztály és a hozzá csatlakozó szakemberek (a 48 résztvevőből 22 fő volt a szakosztály tagja) részt vettek a 13. KWF (Kuratorium für Waldarbeit und Forsttechnik – Erdei Munkák Gépesítésének Kuratóriuma) napokon és a vele közösen szervezett „FNS-2000” (Forstmaschinen und Neuheitenschau) erdészeti gépkiallításán és vásáron.

A négyévente ismétlődő rendezvénynek ezúttal a Hannover közeli Celle városa és térsége adott otthont. A kiállítás helyszíne, megrendezése, szervezetsége példaértékű volt. Az erdei környezetben szervezett rendezvényen 417 kiállító vett részt. A kiállítási területet úgy alakították ki, hogy mögötte (mellette) rögtön lehetőség kínálkozott a gépek üzem közbeni bemutatására is. A tanulmányúton a résztvevők Európa legkorszerűbb, világszínvonalú erdészeti technikájával találkoztak. A rendezvény az erdészeti gépek és technológiák legnagyobb európai bemutatója volt, ahol szinte valamennyi erdészeti gépgyártó jelen volt gépeivel, eszközeivel, amelyeket üzem közben is bemutattak.

A kiállításon gyakorlatilag valamennyi erdészeti művelethez, munkafolyamathoz látható volt több, különböző típusú gép, eszköz, berendezés, talán csak a szállításban alkalmazható tehergépkocsik hiányoztak teljesen. A teljesség törekvés nélkül néhány észrevételt, megjegyzést:

– az egyszerű eszközök, kisgépek száma szinte végtelen volt;

– a kiállított korszerű gépek aránya a fahasználat és az elsődleges fafeldolgozás irányába tolódott, viszonylag keve-

sebb volt a csemetetermesztési és az erdőtüvelési gép;

– a fahasználati gépek a technológiai sorrendnek megfelelően voltak láthatók, de ugyanez nem mondható el a csemetetermesztési és az erdőtüvelési gépekre;

– feltűnő volt a hidraulikus elemek, a hidraulikus elven működő gépek nagy száma és típusválasztéka;

– megjelent számos új, ötletes szerkezeti megoldás is (pl. csuklós közelítő traktor függőleges vezetékben hidraulikusan mozgatott hátsó pajzsa);

– jelentős számban voltak láthatók a mezőgazdasági univerzális traktorhoz kapcsolható, korszerű, magas műszaki színvonalat képviselő, elsősorban fahasználati gépek, adapterek, amelyek a magánerdő-gazdálkodás problémáira adhatnak megoldást;

– a fahasznosításhoz kötődően az aprítógépek, kazánok sokasága volt jellemző;

– feltűnő volt a mobil vízszintes szalagfűrészek és hosszvágó körfűrészek nagy száma és típusválasztéka;

– megjelentek a kihordókon az előközelítést elvégezni tudó csőrös szerkezetek;

– jelen voltak a nagy terepjáró képességű, kerekeiket önállóan beállítani tudó többcélú gépek;

– nagyszámú és nagy típusválasztékú többcélú gép volt látható, melyek egyre magasabb fokon automatizáltak, számítógép által vezéreltek;

– megjelentek a lokális helymeghatározással irányított gépek, melyek a gépüzemeltetés fejlődési irányát jelzik.

A vásáron sok nagy kiállító is jelen volt, közülük kiemelni bárkit is nehéz, de talán külön is említhető a GRUBE cég,

amely a németországi anyavállalaton kívül valamennyi képviselőt külön standon állította ki, továbbá a Timberjack cég, amely gépeinek teljes választékát felvonultatta. A kiállításnak sajnos önálló magyar résztvevője nem volt, Magyarországról egyedül a GRUBE Kft. volt jelen anyacége kiállítási területén belül.

A résztvevők az erdőgazdasági műszaki területen oktató magyar szakemberek, valamint az erdőgazdaságok és az erdészeti műszaki vállalkozások műszaki (gépesítési) vezetői voltak. A kiutazó szakembercsoport a tanulmányúton szerzett tapasztalatait a napi munkájában, az erdészeti gépberuházások megvalósításakor, a gépüzemeltetések fejlesztésekor tudja hasznosítani, bár kérdéses, hogy a legkorszerűbb technikát a tőkeszegény magyar erdőgazdálkodás mikor tudja majd üzemszerűen alkalmazni. A résztvevők: *Balogh József, Bóna József, Borovics János, Bozó Sándor, Brandbüber Ádám, Czupy Imre, Csalló Rudolf, Csapó György, Fazekas József, Fejér Lajos, Fekecs Lajos, Gázsity Iván, Gerencsér István, Hajdú Attila, dr. Horváth Béla, Horváth György, Jubász Gábor, Kiss Béla, Korek Károly, Laki László, Macsek Lajos, Major Tamás, Majtényi László, Menyhárt Pál, Mogyorósi József, Molnár László, Montskó Sándor, Nagy András, Németh Szilveszter, Rákosi József, Remenyik Imre, Sáránci László, Spingár Péter, Szabó Győző, Szabó József, Szabó László, Szabó Péter, Szamosi Ferenc, Szaniszló Gábor, ifj. Szliczki József, Tóth Iván, dr. Tóth József, Tóth Zoltán, Tóth Zsolt, Várday Imre, Vargovics József, Wágner Tibor, Zsilvölgyi László.*

A tanulmányút megszervezésében a Gépesítési Szakosztály vezetését a GRUBE GmbH és magyarországi képviselője segítette. Köszönet érte!

A résztvevők nevében:

Kép és szöveg: **Dr. Horváth Béla**



Univerzális traktorra szerelt vágástakarító



Nagy terepjáró képességű, kerekeiket önállóan beállítani tudó többcélú gép

Szakosztályi hírek

Az Erdőfeltárási Szakosztály 2000. október 4–5-én szakosztályülést tartott a Szombathelyi Erdészeti Rt. területén. A szakosztály tagjai a közelmúltban felújított ivánci vadászházban gyülekeztek, ahol *Bakó Csaba* erdőgazdálkodási igazgató mutatta be az erdőgazdaság egészének munkáját. Ezt követően a házigazda Szentgotthárdi Erdészeti Igazgatóság igazgatója, *Kutas Lajos* ismertette az erdészeti tevékenységét. Mindkét előadó kitért arra, hogy a természetvédelmi oltalom alatt álló erdőterületeken milyen korlátokat kell betartani az erdőgazdálkodónak, és azok milyen hatással vannak az erdőgazdálkodás eredményeire. Az erdőfeltárás helyzetéről *Hőbör Árpád* fejlesztési főmérnök beszámolójában kiemelte azt, hogy a kedvező minőségű helyi anyag (agyagos kavics) segíti a feltáráshálózat bővítésének lehetőségét. A szakosztály tagjai ezután megtekintették a magyar–szlovén vasútépítés legérdekesebb szakaszait, a nagyrákosi völgyhidat, az alagutat és a pályaeépítést. Utazás közben érintették az aradi vértanúk erdejét, ahol megemlékeztek a tizenhárom hős tábornokról és megkoszorúzták emlékoszlopukat.

A szakosztályülés kiemelt témája volt egy új útfenntartási technológia ismertetése és bemutatása. Az utántömörödő lágyaszfalt felhasználásáról *dr. Törőcsik Frigyes*, a FINNÚT Kft. ügyvezető igazgatója tartott előadást. A finnaszfalt néven ismert anyag kisforgalmú közutakon mindazonk a követelményeknek megfelel, amit a meleg aszfaltoktól megkövetelhetünk, de annál felhasználhatóbb, környezetkímélőbb és nem utolsósorban olcsóbb is. A kellő teherbírású pályaszerkezetre helyezett finnaszfalt-réteggel egységes felület alakítható ki, és a kárlánc megszakításával a további romlások megszüntethetők. Az utántömörödő lágyaszfalt tárolható, beépítésekor finiszerrel vagy gréderrel elteríthető, majd a felület egy-két hengerjáráttal kialakítható. A tömörítést a forgalom végzi. A kezdetben még képlékeny anyag a forgalom hatására nyeri el stabilitását és a kezdeti felületi egyenetlenségek is kismúlnak. A finnaszfalt árban nagyon versenyképes a meleg aszfaltokkal és

a hagyományos vékony rétegekkel (felületi bevonás stb.).

A Kőszegi-hegységben tartott helyszíni bemutatón a résztvevők beutazták a karbantartott és még karbantartás előtt álló útszakaszokat és meggyőződhetek arról, hogy egyéves használat után milyen képet mutat az úthálózat. *Gergye András* építési előadó ekkor ismertette azt az eljárást, amellyel az új technológiát kiválasztották és ahogy a pénzügyi lehetőségeket és a szükséges útfenntartási munkák sorolását elvégezték. A kedvező helyszíni tapasztalatok alapján a kisforgalmú közutak forgalmánál is kisebb forgalmú erdészeti utak pályaszerkezetének fenntartásához ezért biztonsággal ajánlható ez a technológia.

A szakosztályülés ünnepélyes pillanata volt, amikor az Erdőfeltárási Szakosztály a Kőszegi-hegység feltárárásában elért eredményeiért és az erdőfeltárárásban kifejtett kiemelkedő munkájáért átadta *Szovják Jenő* okleveles erdőmérnöknek elsőként a szakosztály által alapított elismerő oklevelet.

A szakosztályülés programját a hidegkúti új vadászház megtekintése zárta. A funkcionálisan jól elrendezett, reprezentatív vadászház *Papp Nándor* építési előadó (ZALAERDŐ Rt.) szakosztályunk tagjának tervei alapján épült meg.

Az Erdőfeltárási Szakosztály olyan erdőgazdaságot ismerhetett meg, ahol az erdőfeltárást és az erdészeti utúgyet tudatosan árfogó szemlélettel, hosszú távú gondolkodásnak megfelelően kezelik.

A VERGA Rt. által kezelt erdőterületek jelentős részére jellemző a vízhiány, s nemcsak a kifejezetten aszályos, de az átlagosan csapadékos években is. A csapadék nagyobb része azonnal elpárolog, illetve beszivárog a talajba, kisebb része felszíni lefolyás formájában távozik a területről. Kevés az állandó forrás és patak, nincsenek természetes vízfelületek. Mindezen körülmények erősen korlátozzák az erdő- és vadgazdálkodást.

Figyelembe véve a természeti adottságokat és mérlegelve a terület-használati lehetőségeket, a VERGA Rt. 1994-től kezdődően következtete-

sen törekszik a helyzet javítására, nevezetesen arra, hogy a csapadékból származó vizek felfogásával és visszatartásával vizet biztosítson a vadállomány részére. Eme elsődleges cél mellett a vízfelületek befolyásolják a mikroklimát, vizes élőhelyek alakulnak ki, gazdagodik az élővilág, egyes területeken a közjóléti funkció is előtérbe kerül, s általános értelemben is gazdagabbá válik a térség.

Az Erdészeti Vízgazdálkodási Szakosztály 2000. október 11-én a VERGA Rt. területén tartott szakosztályülést. A résztvevőket *Mészáros Gyula* termelési és kereskedelmi igazgató köszöntötte és tájékoztatta az erdőgazdaság tevékenységéről. Ezt követően *Rakk Tamás* elnök-vezérigazgató és *dr. Kaliczka László* vízügyi szaktanácsadó vezetésével először a Zirci Erdészet területén a Malomvölgyben, majd a Kabhegyi Erdészet területén lévő Mátyás király vadaskertben mutattak be különféle vízvisszatartó kislétesítményeket. Az egyes helyszíneken a résztvevők tájékoztatást kaptak a létesítés körülményeiről, az előzetes megfontolásokról, a kivitelezés és az üzemeltetés tapasztalatairól, a létesítmény hasznáról.

A bemutatott kislétesítmények a csapadékvizek visszatartásának, tározásának számos lehetőségét és változatát képviselik a néhány négyzetméteres „mesterséges dagonyától” a hagyományos földgátas víztározón keresztül a felszín alatti tározó medencével összekötött negyedhektáros „csapadékvízgyűjtő kavicságyig”.

A VERGA Rt. vízgazdálkodási tevékenysége követendő példa mindazok számára, akik jobban akarják hasznosítani a természeti adottságokban meglévő, sőt folytonosan megújuló lehetőségeket, s a kedvező tapasztalatok talán a felettes szakmai szerveket is ösztönzik a hasonló kezdeményezések támogatására.

Megjelent

A Páneurópai kezdeményezés az erdők védelmére című kiadvány az MTA Erdészeti Bizottságának Budapesten 2000. IV. 6-án megrendezett IV. Erdészeti Fórumán elhangzott előadásokat tartalmazza.

Emlékezés Kárpátalja botanikusára

Fodor István, a nagy tekintélyű kárpátaljai tudós, Közép-Európa utolsó botanikus mohikánja életének 93. esztendejében, április 23-án elhunyt Ungváron.

Prof. dr. Fodor István 1907. november 2-án született Alsó-Gereben, Bereg megyében. Apja pedagógus, iskolaigazgató volt. Az ifjú a munkácsi gimnáziumban érettségizett 1926-ban, majd Prágában, a Károly Egyetem természet- és földrajztanári szakán folytatta tanulmányait, ahol 1931-ben végzett. Után az ungvári gimnáziumban tanított.

A II. világháború ideje alatt a magyar hadseregben szolgált 1945-ig, amikor több hónapos orosz fogságba került Magyarország területén.

Alapmű és herbárium

1947-ben az Ungvári Egyetem botanikai tanszékének és botanikus kertjének egyik alapítója. 1975-ben a moszkvai Lomonoszov Egyetemen elnyerte a doktori tudományos fokozatot (MBL-002205 Moszkva, 1975. október 31.). Egészen nyugdíjba vonulásáig, 1987-ig az Ungvári Egyetem aktív tanára, professzora, majd ezt követően 1997-ig a botanikai tanszék tanácsadója volt.

Az oktatás és tudományos életre nevelés mellett végzett, nemzetközileg is elismert, kiemelkedő tudományos munkásságáért a Magyar Biológia Társaság Botanikai Szakosztálya aranyérmét kapta meg. Csaknem 100 publikáció szerzője. Főbb tudományos, kutatási területe Kárpátalja növénytakarója. Fő műve az 1974-ben Lvovban (Lembergben) kiadott „Kárpátalja flórája” című munkája.

Munkatársaival összesen 3820 növényfajt, illetve alfajt térképeztek fel és határoztak meg; kutatásaik eredményeként ebből 610 faj és alfaj az 1980-as évek végén vált ismerté. Felfedeztek 38 olyan növényt is Kárpátalján, amelyeket a tudományban ők írtak le először. Kutatásaik folyamán azt is feltárták, hogy 72 növény hagyta el a hazáját.

A kertek, arborétumok történelme mindig érdekelte. Tanulmányozta Kárpátalja parkosításának történetét is. Az Ungvári Egyetem botanikai tanszékén megszervezte és létrehozta Kárpátalja egyetlen herbáriumát, amely jelenleg 267 ezer növényt számol.

A család jelentette számára a biztos hátteret. Iváncsó Irén, a hűséges és bájos feleség (akit 1991-ben veszített el) és két fiúgyermekük (István rákkutató professzor Kaliforniában és László zenetanár Aszódon) nevelésének terheit is vállalva sokat segített a tudományos munkájában, biztosítva az otthon nyugalomát, különösen a KGB üldöztetések időszakában.

Vészjelek a Kárpátokban

Sokat foglalkozott a havasok történelmével és azok fásítási lehetőségeivel. Figyelme hosszú idő óta elsősorban a természetvédelmi kérdések felé irányult. Aggasztották azok a vészjelek, amelyek a kárpáti erdőségek pusztulása és akadálytalan pusztítása kapcsán egy majdani katasztrófa képét vetítik előre. A kárpátaljai árvizek okozójaként „az Északkeleti-Kárpátokban a szovjet érában végbement rablógazdálkodásos fakitermelést” jelölte meg, és azt mondta, hogy „a vaskorszaki viharok pusztítása semmi volt ahhoz képest, amit az ún. sztahanovista fakitermelők itt végeztek”.

Azt remélte, hogy a birodalom bukásával együtt majd vége szakad az erdők pusztításának. „Sajnos keservesen csalódtam, mert az ukrán Erdőgazdasági Minisztérium még nagyobb pusztítást irányzott elő a Kárpátok erdeiben: még a vízvédelmet és a városok levegőjének frissítését szolgáló erdőtelepítések vágását is elrendelte” – válaszolta *Balla László* újságíró kérdésére 1994-ben. Ezután így folytatta: „A Kárpátok erdeinek esztelen pusztításával megszüntették az eddig szivacsaként működő növénytakaró víztároló képességét. Így az eső és a hó akadálytalanul folyt a patakokba, ezek földuzzadva rohantak a folyókba, elöntve az árterületeket, óriási károkat okozva ott. A mai állapot fennmaradása évről évre fokozottabb, még az eddigieknél is nagyobb árvízveszélyt jelent, mert egyre gyorsul a hegyek lepusztulásának a folyamata, az erdőtlen lejtőkről az esőzések mind több talajt hordanak le és sodornak el. A víz egyre fékeveszettebben jut az Alföldre, s így a Tisza féken tartása, az árvízvédelem Magyarországtól is egyre nagyobb anyagi áldozatot követel.”

Tudósként és tapasztalt emberként is (mint aki állampolgára volt az Osztrák–Magyar Monarchiának, Csehszlovákiának, Magyarországnak, a Szovjetunióknak, majd Ukrajnának) határozottan azt állította, hogy „a Kárpát-medence élővilágának pusztulása is a Trianonban kreált közép-európai megoldás – hogy enyhét használjak – tökéletlen voltára utal. A Kárpát-medence szétarabolása, természeti erői egységes kezelésének megszűnése a megmaradt Magyarország számára ilyen jellegű vészhelyzetet is teremt.”

Bejegyzett szabadalom

Prof. dr. Fodor István fáradszóról azon dolgozott, hogy a Felső-Tisza vízgyűjtő medencéjében a hegyeket az egykorhoz hasonló növényzet borítsa. Az 1960-as években, a Róna-havason – a világon egyedülállóan – az általa kidolgozott találmány alapján kísérletet indított el az újraerdősítés céljából. Találmányára a

Szovjetunióban nem kaphatott szabadalmat, mert mint egy vele készült interjú kapcsán mondta: „ennek mind pártonkívüli, mind magyar voltom akadálya lett”. Később, miután Ukrajna önállósult, Kijevben – több kísérlet után – 1997. június 3-án sikerült szabadalmát 17 909 A. iktatószámon bejegyeztetni.

Találmányának kísérleti megvalósításával – amit 35 kutatási eredmény igazol – már 1959-ben bebizonyította, hogy az Északkeleti-Kárpátokban, a Róna-havas délnyugati lejtőin, ahol az erdőirtások következtében a természetes felső erdőhatár 150–200 méter tengerszint fölött volt a kísérletek megkezdése előtt, 1200–1400 méterrel a tengerszint felett fekvő havasi legelőn újratelepezhető az erdő. A felső erdőhatár sikeres felemelésével azonos időben kidolgozták a különböző fafajok ültetési módszereit, a talaj előkészítését, a facsemeték gondozásának technológiáját. Különösen eredményesnek bizonyult a tűlevelűek (a luc-, a jegenye-, a duglász- és a cirbolyafenyő) gyökér körüli mikroflórájának mesterséges előállítás.

A Kárpátok erdei újratelepítésének tervét nem adta fel akkor sem, amikor 1992. május 12-én, az Északkeleti-Kárpátok Róna-havasán végzett kísérleti munkák 45. évében, a Róna-havason létesített egyetemi kísérleti állomást „gonosz kezek” felrobbantották, az állomás közelében telepített ültetvényt: a 250 arktikus luc- és jegenyefenyőt pedig ellopták. A kísérleteket 1995-ben újraindították, mert – mint azt az ismertetett eredményei is igazolták – Fodor professzor hitt abban, hogy „ha a Kárpátok gerinceit mindenütt a találmányomban leírt módon, ilyen erdőkkel telepítének be, akkor hasonló pozitív változások állnának be a Kárpátok teljes ökológiai rendszerében. Számíthatnánk arra is, hogy szabályozódna és kiegyensúlyozódna a Tisza vízhozama az egész Kárpát-medencében. E feltevéseink bizonyítékul például szolgálnak a Polonina Rónai kísérleti állomásunk erdei ültetvényei, amelyek eredményesen álltak ellen a nagy kárpátaljai vízáradásnak.

Minthogy a Tisza és mellékfolyói öt országot érintenek, a Kárpát-medence vízgazdálkodásának erdőtelepítéssel történő helyreállítása csak nemzetközi összefogással lehet eredményes és hatékony. Így szabályozódna, egyensúlyozódna ki a Tisza vízhozama, és így valósulnának meg a tudományos kutatásokkal és kísérletekkel is igazolt pozitív változások a Kárpát-medence teljes ökológiai rendszerében” – írta az 1994 októberében részemre átadott tanulmányában.

Dr. Fodor István Ungváron hunyt el, amelyhez olyan erős szálak kötődtek, hogy élete végéig nem tudott megválni a várostól. Távozásával nem halt meg, mert életműve, tudományos munkásságának eredményei tovább élnek.

Kelemen József

a Közép-Európa Klub főtitkára

Kedves Erdész és Vadász Kollégák!

Az Erdészeti Lapok most megjelenő borítóján szereplő „zászló” kapcsán szólítalak meg és köszöntelek Benneteket, Mindnyájatokat, akik a szakmát valamilyen formában szolgáltátok vagy szolgáljátok. Ahhoz, hogy megértsük, miről is van szó – hiszen most a millennium évében annyi a zászló – egy kis szakmai történéskedés kell.

Hadd köszöntsem először is azt az Iskolát, amelyhez a Zászló és egy ma már önmagában nem működő szakmai egyesület kötődött:

Az Iskola

Pontosan 115 éve: 1885. október 27-én reggeli 10 órakor gróf *Széchenyi Pál* földművelési m. kir. miniszter 57209. számú rendelete alapján *Kálnoki Bedő Albert* országos főerdőmester nyitotta meg a Temesvár melletti Vadászerei m. kir. Erdőőri Szakiskolát, melyhez a későbbi erdész-vadász egyesületek alakítása és az egyesületi zászló is kötődik.

Az intézet célja az volt, hogy mind az állami, mind a magánerdő-birtokosok részére olyan erdészeti segédszemélyzetet neveljen, amely amellett, hogy az erdőőri szolgálatban teljesen jártas, azokat nemcsak maga elvégezni, de azok elvégzésére másokat betanítani, sőt apróbb erdőgazdaságok ügyeit teljesen ellátni képes legyen. Az oktatás ideje két év volt.

1918-tól már – *Török Sándor* elképzelése alapján – 1 éves előgyakorlatot is igénylő 3 éves középfokú képzés indult meg. Az általános erdészeti és vadászati, vadtenyésztési ismeretek elsajátítása mellett a mezőgazdaság (mező- és rétművelés, kertészet, halászat, gyümölcsstermesztés) oktatására is hangsúlyt fektettek.

1919 novemberétől a románokhoz került területről Tatára költözik az iskola – a mai Vaszary János általános iskola épületébe.

Itt 1920 ősztől erdőőri és vadőri szakiskolai képzés is indul.

1924-ben Esztergomban kap helyet az intézmény, egészen 1950-ig, Sopronba történő átköltözéséig. Esztergomban 1935-től mint alerdész szakiskola működik, Sopronban pedig már technikumként, ahol gyakorlatilag változatlan helyen, de mindig a kor igényeinek leginkább megfelelő középfokú erdészeti és vadászati szakképzésünk ma is folyik.

Az iskola 1964-ben *Roth Gyulát* választotta névadójának, akiben az erdész-társadalom a korszerű, biológiai alapokra helyezett erdőgazdálkodás egyik megalapozóját tisztelheti.

Az Egyesület

Az erdészeti műszaki segédszemélyzetnek sokáig nem volt érdekképviselete. Az Országos Erdészeti Egyesület szükségét látta, hogy az erdészeti segédszolgálatot végzők

munkájukhoz szakmai segítséget kapjanak, és egymás életkörülményeivel megismerkedjenek. Erre indítékot adott a Temesvárvadászerei Erdőőri Szakiskolában a kiválóan végzett tanulók „továbbképző” tanfolyamának megindítása. Az elgondolás egy olyan szaklap alapítása volt, amely az aktuális szakmai feladatokon kívül az erdészeti segédszemélyzet szolgálati és anyagi problémáit is nyilvánosságra hozza, és azok lehető megoldásaira is rámutasson. A szakiskola vezetősége az elgondolásokkal olyannyira egyetértett, hogy a lap szerkesztését is elvállalta. Így 1907-ben az OEE patronálásával jelenhetett meg „Az Erdő” névvel a szaklap, amely magát mint „Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészei, altisztek, erdőőrök és vadőrök részére” ajánlotta. A kéthavonta megjelent szaklap tizenkét évfolyamával szolgálta az erdészeti altiszti személyzet érdekképviseletét is. 1918 végén, a háború befejeztével szűnt meg. A szaklap végét a háborút követő összeomlás látszólag megpecsételte.

Az erdészeti segédszolgálatot végzők helyzetére 1926-ban ismét az OEE hívta fel a figyelmet, amikor is *Czillinger János*, az Erdészeti Lapok akkori főszerkesztője az erdészeti altiszteknek az OEE életébe történő bekapcsolását javasolta. Az akkori társadalmi gondolkodás ezt a javaslatot nem fogadta el, így az erdészeti altisztek feszítő problémái egy külön egyesület alapítását igényelték, amely még abban az évben tatai központtal megalakult és „Magyar Erdészeti és Vadászati Segédszemélyzet Országos Szövetsége (MEASZ)” néven kezdte meg működését. Az ugyanakkor Esztergomban megindult középfokú erdészeti oktatás is elősegítette az Országos Szövetség létrehozását, egyben a Szövetség tagságát és célját jobban kifejező névváltoztatását, amely 1928-tól mint „Magyar Erdészeti, Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesülete” (MEVME) működött tovább. 1927-től „Az Erdő” című szaklap mint saját újságuk újból indult.

Az Egyesület központja: Tata II. Esterházy u. 1. szám alatt volt. Tisztségvi-

selői: az ügyvezető elnök, a titkár, a főszámvető, az ügyész, a két pénztári ellenőr és a három számvizsgáló voltak.

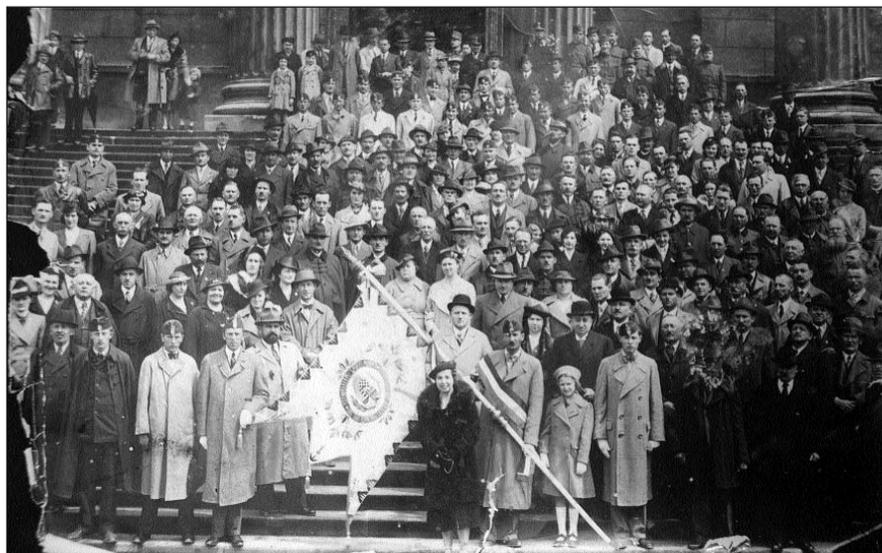
Az Egyesület további tatai vonatkozásai:

Tisztségviselői 1942-ben: ügyvezető elnök: vitéz *Szekeres Károly* uradalmi erdész, Baj; titkár: *Cservenka Ferenc* uradalmi erdészeti számvető, Tata; ügyész: *Almády Károly dr.* ügyvéd, vármegyei tb. ügyész, Tata; pénztári ellenőrök: *iff. Feke-te József* m. kir. főerdőőr, Komárom; *Imre Péter* m. kir. erdőőr, Tata; számvizsgálók: *Kiss József* m. kir. erdészeti üzemi tisz, Gödöllő; *Varga Pál* uradalmi főerdőőr, Réde; *Schwendner Antal* kir. közalapítványi főerdőőr, Nagykovácsi. Az Egyesület taglétszáma 1260 fő volt. Az utolsó egyesületi elnök *Daróczy Márton* volt.

A második világháborút követő átalakulás az Egyesület további működését lehetetlenné tette. 1949-ben a pártállami diktatúra idején az Egyesületet megszüntették, erőszakkal olvasztották be az Országos Erdészeti Egyesületbe.

A zászló

A „Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesülete” (MEVME) zászlaját éveken át készítették budapesti apácák, és 1938-ban a Budapesten rendezett Eucharisztikus Világkongresszus alkalmára fejezték be az Egyesület kérésére. Ünnepléses felszentelésre május 8-án került sor a Szt. István Bazilikában, majd – ökomenikussá téve a szertartást – előbb a Kálvin téri református, majd a Deák téri evangélikus templom lelkészei is megáldották. Az egyik oldalon látható címerhímezés a Monarchia 1915-ben jóváhagyott középcímere, „Istenfélelem, Szeretet, Munka, erre tanít bennünket az erdő örök bölcselete” körfelirattal. A másik oldalon Szt. Hubertus motívum hímezés látható, de itt apostoli kettős kereszttel az agancsok között, a körfelirat pedig az Egyesület neve. A mellékelt fotón az ünnepélyes szertartások után, a Nemzeti Múzeum lépcsőjén a



A Nemzeti Múzeum lépcsőjén 1938. május 8-án az ünnepség végén Fotó: archív

résztevő egyesületi tagok láthatók a zászlóval.

A vadásznap fotókon lévő zászlórúd az Országos Erdészeti Egyesület zászlajának rúdja, amely szintén felszentelt tárgy; a szertartás 1998-ban Sopronban volt. A zászlórúd csúcsa az eredeti, 1938-ban készített cső, melyet egy bronzgyűrű köt össze az erdészeti egyesületi rúddal, rajta 2000. 08. 20. utal az MEVME zászló ez idáig utolsó szakrális szereplésére, a Bazilikában tartott ünnepélyes Szt. István-napi szentmisére – ahol Szt. István királyunkat a görögkeleti egyház is oltárra emelte és az azt követő szent jobb körmeneten való részvételére.

Története

A zászlót az esztergomi iskola őrizte 1949-ig, az egyesület megszűntetéséig. Sajnos a pártállami diktatúra – mint a diktatúrák szokták – nemcsak a vallásos meggyőződésű embereket üldözte, de az ezt kifejező tárgyakat is! *Dr. Kollventz Ödön* kollégánk mesélte el, aki akkor az iskola igazgatója volt, hogy 1949. május elsején volt az iskolák első kötelező május 1-jei fölvonulása, minden iskola persze a zászlajával. A zászló vallásos témáját provokációnak vélték az akkori pártvezetők, és az iskolai vezetést letartóztatással fenyegették. Az utolsó elnök *Daróczi Márton*, az iskola szolgálatvezető tanára azonban elrejtette és megőrizte, majd halála után *Illés László* kollégánk, az elhunyt veje vette át a megtisztelő feladatot. 1972-ben a zászló az Országos Erdészeti Egyesülethez került, ahol a mai napig *Riedl Gyula* kollégánk, ha kellett, cselhez folyamodva, őrizte tovább. Első nyilvános bemutatására is csak 1998-ban került sor Sopronban, az Erdészeti Múzeumban.

A zászló számunkra, erdészek-vadászok számára a fölbonthatatlan együvé tartozást fejezi ki, a története pedig a XX. századi igen nehéz magyar történelemnek is rövid foglalatát, és még valamit: Isten szeret miniket és megmentei az őt szeretőket!

Egészen 2000 május közepéig én sem ismertem a fent vázoltakat, mígnem *Illés Laci* bátyám megkért, segítsék a tatai Millenniumi Vadásznapokra előkeríteni a szép erdész-vadász relikviát. Sikerült, sőt a vadásznap rendezvények, kiállítások egészen magas színvonalon remek környezetben meg is valósulhattak!

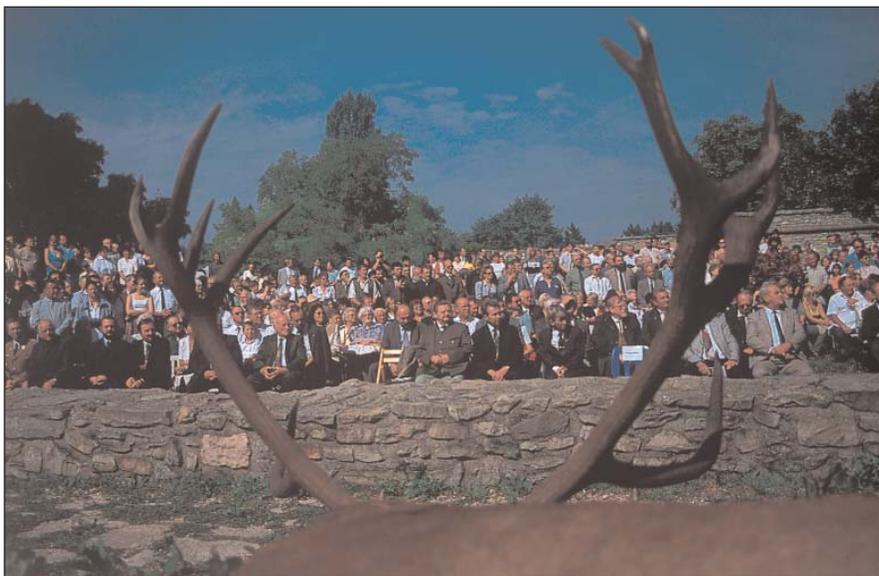
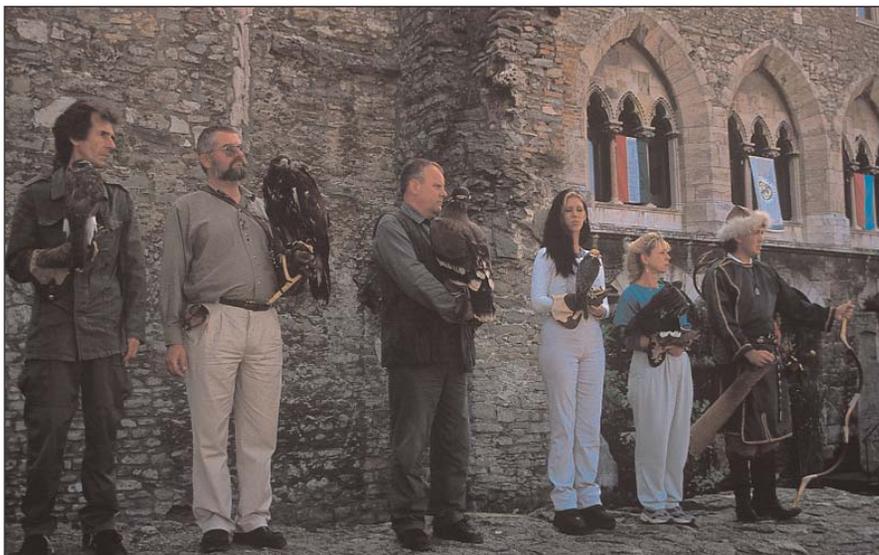
A másik, hogy nézzétek meg az új Erdészeti Információs Központot Budapesten, mert érdemes, akár egy helyi csoportkirándulás kapcsán is.

A harmadikat csak gondolatébresztésül említem: megérdemelné a MEVME az erkölcsi-politikai rehabilitációt, a háborút követő OEE-be történő politikai bezsuppolás helyett valamilyen „DEÁKOS” újragondolkodás formájában.

Üdv az Erdésznek és a Vadásznak:

Schweighardt Ottó
a Vértesi Helyi Csoport
elnöke

Millenniumi Országos Vadásznapok, Tata





***Az Öreglaki Vadfeldolgozó Kft. az Ön megbízható partnere,
minden mennyiségben lőtt apró- és nagyvadat felvásárol
a legkedvezőbb piaci feltételekkel
és a legelőnyösebb árakon.
Feldolgozott vadhús értékesítése a Kft.-nél.***



ÖREGLAK

Öreglaki Vadfeldolgozó Kft.

8697 Öreglak

Telefon: (85) 330-610

Tel./fax: (85) 330-845